

**Program szkoleniowy
dla urzędników państwowych
w zakresie etykiet energetycznych
dla urządzeń gospodarstwa domowego**

Maj 2006

Program przygotowany w ramach projektu „CEECAP - Wdrażanie polityki Unii Europejskiej,
dotyczącej efektywności energetycznej urządzeń AGD
w krajach Europy Środkowej i Wschodniej”

Oświadczenie

Całkowita odpowiedzialność za treść niniejszego programu szkoleniowego spoczywa na autorach. Nie musi on odzwierciedlać opinii Wspólnot Europejskich. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za wykorzystanie informacji zawartych w tej broszurze.

Mimo, że publikacja ta według naszej wiedzy zawiera prawdziwe informacje, organizacje uczestniczące w projekcie, ani też instytucje wspomagające go finansowo nie gwarantują dokładności, kompletności ani przydatności zawartych w niej informacji, i nie biorą na siebie odpowiedzialności prawnej w tym zakresie.

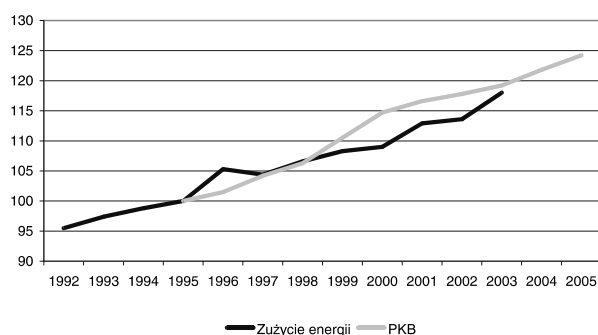
Spis treści

1 Wstęp	5
2 Aspekt polityczny i strategiczny	6
2.1. Główne korzyści płynące ze strategii energetycznej UE	6
2.2 Główne dyrektywy energetyczne UE.....	6
2.3 Zielona Księga UE na temat efektywności energetycznej	7
3 Etykietowanie energetyczne urządzeń gospodarstwa domowego	9
3.1. Rozwój strategii Unii Europejskiej - dyrektywy oraz zobowiązania dotyczące efektywności energetycznej urządzeń AGD	9
3.2 Acquis Unii Europejskiej	9
3.2.1 Rozporządzenia - wiążące i mające bezpośrednie zastosowanie	9
3.2.2 Dyrektywy	9
3.2.3 Decyzje.....	9
3.3 Umowy negocjowane	10
3.4 Proces w toku: ekoprojektowanie produktów zużywających energię.....	10
3.5 Co to jest etykieta energetyczna?	11
3.6 Wpływ etykietowania energetycznego.....	11
3.6.1 Ogólna zasada działania norm i etykiet efektywności energetycznej	11
3.6.2 Ocena skuteczności norm i etykiet energetycznych w oparciu o doświadczenie krajów 15-tki.....	14
4 Zarys zobowiązań prawnych	17
4.1 Zobowiązania prawne państw członkowskich	17
4.2 Zobowiązania prawne sprzedawców detalicznych	17
4.3 Zobowiązania prawne wytwórców i dystrybutorów	17
5 Wymagania wobec infrastruktury dla skutecznej weryfikacji i egzekwowania	18
5.1 Opracowanie ram prawnych.....	18
5.1.1 Krok 1: Wprowadzenie ram prawnych dla strategii efektywności energetycznej urządzeń	18
5.1.2 Krok 2: Transpozycja dyrektywy wykonawczej według krajowych ram prawnych.....	18
5.1.3 Krok 3: Przydział obowiązków odpowiednim instytucjom usługowym i agencjom	18
5.2 Weryfikacja	19
5.2.1 Krok 4: Inspekcje sklepów	19
5.2.2 Krok 5: Kontrola katalogów sprzedaży wysyłkowej i zakupów internetowych.....	22
5.2.3 Krok 6: Testy weryfikacyjne.....	22
5.3 Działania egzekucyjne.....	25
5.3.1 Działania egzekucyjne stosowane wobec dostawców i sprzedawców.....	25
5.3.2 Zniesienie etykiet i (lub) oznaczeń spoza Unii	25
5.4 Jak i dlaczego? Doświadczenia, przeszkody i przykłady najlepszych praktyk.....	25
5.4.1 Dlaczego rządy i agencje mają podejmować dodatkowe wysiłki? Korzyści w skrócie!.....	25
5.4.2 Odpowiednia polityka informacyjna - znaczenie udziału interesariuszy	26
5.4.3 Zgodność z normą – doświadczenia i liczby.....	27
5.4.4 Testowanie urządzeń - doświadczenia dotyczące odchyłeń od parametrów podanych przez producenta.....	29

5.4.5 Procedura testu weryfikacyjnego	30
5.4.6 Klasy A, A ⁺ oraz super A	30
6 Proces podejmowania decyzji w UE	31
6.1 Przegląd	32
6.1.1 Podejmowanie decyzji o nowej strategii	33
6.2 Uczestnictwo nowych państw członkowskich i krajów wstępujących w strategii efektywności energetycznej urzędów UE	35
6.3 Możliwości udziału krajów Europy Środkowej i Wschodniej w tworzeniu polityki UE dotyczącej efektywności energetycznej urzędów gospodarstwa domowego	35
7 ANEKS	36

1 Wstęp

Zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym przeprowadzono pomyślnie wiele działań mających na celu ograniczenie zużycia energii w gospodarstwach domowych. Pomimo tego, zapotrzebowanie gospodarstw na energię ciągle wzrasta. W latach 1992-2002 w Europie roczny wzrost zapotrzebowania wynosił ok. 2%, co daje 20% dla całej dekady.

źródło: Eurostat (2006)

Efektywność energetyczna urządzeń gospodarstwa domowego (AGD) jest od dłuższego czasu kwestią kluczową dla strategii oszczędzania energii w Unii Europejskiej. Rozszerzenie przepisów prawnych, regulujących te zagadnienia umożliwiło znaczne ograniczenie zużycia energii w Europie i zaoszczędzenie kosztów w europejskich gospodarstwach domowych. Wdrożenie dyrektyw wymaga jednak dużego wysiłku ze strony krajów, które dopiero niedawno przystąpiły do Wspólnoty Europejskiej, lub też są właśnie w trakcie procesu akcesyjnego. Wprowadzenie obowiązkowych zmian w procedurach prawnych i praktyce rynkowej wymaga czasu, pieniędzy oraz dostępu

do informacji na temat rezultatów zastosowania nowych strategii.

Niniejsza publikacja ma pomóc urzędnikom państwowym oraz ekspertom z krajów Europy Środkowej i Wschodniej w procesie wdrażania systemu etykietowania energetycznego. Położono w niej nacisk na działania weryfikacyjne i egzekucyjne. Powinna przede wszystkim stanowić narzędzie i przewodnik, będący źródłem wiedzy praktycznej opartej na doświadczeniu krajów UE-15. Ma ona również na celu wyjaśnienie zobowiązań i zasad ujętych w przepisach prawnych, dotyczących etykietowania urządzeń gospodarstwa domowego.

Czytelnicy zapoznają się z aktualnym prawodawstwem europejskim, związanym z etykietowaniem i normami, ze szczególnym naciskiem na urządzenia AGD i etykiety. Wyjaśniono tu efekty działania i znaczenie etykiet, zamieszczając także opisy przypadków z krajów UE. Skoncentrowano się głównie na przedstawieniu etapów, wymogów i zaleceń dotyczących odpowiedniej implementacji systemu etykietowania i norm oraz zastosowania go w kraju. Zamieszczono również przegląd etapów przyjmowania nowych przepisów prawnych w Unii Europejskiej. Może to zachęcić kraje Europy Środkowej i Wschodniej do aktywnego uczestnictwa w tym procesie. Podano także adresy istotnych stron internetowych.

Broszurze tej towarzyszy inna, zawierająca program szkoleniowy dla producentów oraz sprzedawców detalicznych, gdzie znajdują się informacje przygotowane specjalnie dla osób produkujących i rozprowadzających urządzenia gospodarstwa domowego.

2 Aspekt polityczny i strategiczny

Unii Europejskiej, jako całości, brakuje zasobów na pokrycie własnego zapotrzebowania na energię. Jest więc zmuszona importować paliwa nieodnawialne z zewnątrz. Poza wysokimi i niestabilnymi cenami ropy, które zmniejszają obecnie nadzieje na wzrost ekonomiczny w Europie, istnieją inne ważne przyczyny, dla których UE powinna wprowadzić ambitny program promujący zwiększenie efektywności energetycznej.

Rozdział ten wymienia i tłumaczy najważniejsze europejskie przepisy prawne związane z efektywnością energetyczną, a przede wszystkim z etykietami energetycznymi na urządzeniach oraz normami. Wyjaśnia także przesłanki dla wprowadzenia tych przepisów.

2.1. Główne korzyści płynące ze strategii energetycznej UE

Strategia energetyczna UE kieruje się trzema głównymi dążeniami:

- **zwiększenie konkurencyjności:**

Europa już teraz jest światowym liderem w branży sprzętu i usług związanych z wydajnością energetyczną. Niezbędne są zawsze jednak pewne inwestycje, które umożliwią wykorzystanie potencjału oszczędności energetycznych. Oznacza to utworzenie w Europie wielu nowych, atrakcyjnych miejsc pracy, stworzenie lepszych warunków życia dla obywateli UE oraz zwiększenie konkurencyjności. Inwestując w wydajne energetycznie urządzenia, przeciętne gospodarstwo domowe w Unii mogłoby zaoszczędzić 200-1000 € rocznie, zależnie od całkowitego zużycia energii.

- **ochrona środowiska i wypełnienie zobowiązań wynikających z Protokołu z Kyoto:**

Zużycie energii wiąże się ze znaczną emisją gazów cieplarnianych. Zwiększenie efektywności energetycznej jest zatem istotną metodą ograniczenia tej emisji. Umożliwi ono wypełnienie zobowiązań ujętych w Protokole z Kyoto i zapobiegnie wzrostowi temperatury na Ziemi.

- **zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego:**

Obecne trendy pozwalają przewidzieć, że do roku 2030 import będzie pokrywał 90% zapotrzebowania UE na ropę i 80% na gaz ziemny. Nie sposób przewidzieć, jak będą się kształtować ceny energii w kolejnych dziesięcioleciach, szczególnie jeśli popyt na energię w krajach rozwijających się gospodarczo będzie rósł tak szybko jak teraz. Poczynienie zdecydowanych kroków w kierunku redukcji zapotrzebowania na energię, bądź też utrzymania tempa jego wzrostu na obecnym poziomie stanowiłoby istotny wkład w zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego Unii.

2.2 Główne dyrektywy energetyczne UE

W kontekście obecnej niestabilności na świecie, kluczowe problemy związane z bezpieczeństwem energetycznym, efektami emisji gazów cieplarnianych oraz konsekwencjami cen energii dla rozwoju gospodarczego Europy należy rozwiązywać za pomocą silnej strategii energetycznej.

W ciągu ostatnich 10 lat państwa członkowskie Unii Europejskiej przedyskutowały i przyjęły co najmniej 8 głównych dyrektyw z branży energetycznej, co wpłynęło zarówno na dostawy energii, jak i zarządzanie zapotrzebowaniem na energię:

- **Etykiety energetyczne dla urządzeń gospodarstwa domowego (92/75/EEC):**

Dyrektywę tę omówiono szczegółowo w niniejszej broszurze. Jej celem jest zharmonizowanie krajowych działań na rzecz publicznego udostępnienia (w szczególności poprzez etykietowanie i dostarczanie informacji o produkcie) danych na temat zużycia energii i innych ważnych zasobów oraz dodatkowych informacji dotyczących niektórych rodzajów urządzeń AGD. Daje to konsumentom możliwość wyboru produktu bardziej wydajnego energetycznie. Dyrektywa ta dotyczy następujących typów

urządzeń (także w przypadku, gdy nie są one przeznaczone do użytku w domu): chłodziarki, zamrażarki oraz chłodziarko-zamrażarki, pralki, suszarki oraz pralko-suszarki, zmywarki, piekarniki, podgrzewacze wody i zbiorniki przechowujące ciepłą wodę, źródła oświetlenia i urządzenia klimatyzacyjne.

- **Ekoprojektowanie (2005/32/EC):** Dyrektywa ta dostarcza jasnych i szczegółowych podstaw prawnych dla ekoprojektowania. Jej celem jest zapewnienie wolnego przepływu produktów zużywających energię w obrębie UE oraz podwyższenie parametrów wydajności urządzeń nieobojętnych dla środowiska. Tym samym stanowi ona wkład w ochronę środowiska, zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego oraz zwiększenie konkurencyjności gospodarki, przy poszanowaniu interesów przedstawicieli różnych gałęzi przemysłu, jak i konsumentów.
- **Efektywność energetyczna w budownictwie (2002/91/EC):** Celem tej dyrektywy jest wspieranie zwiększenia efektywności energetycznej w budownictwie krajów Wspólnoty, z uwzględnieniem klimatu, warunków lokalnych, wymagań temperaturowych we wnętrzach oraz opłacalności wprowadzanych zmian.
- **Wspólne zasady dla wewnętrznych rynków energii elektrycznej (96/92/EC) i gazu ziemnego (98/30/EC):** Dyrektywy wytyczające wspólne zasady wytwarzania, przesyłania oraz dystrybucji energii elektrycznej i gazu ziemnego.
- **Wspieranie produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (2001/77/EC):** Celem tej dyrektywy jest wspieranie zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej na rynku wewnętrznym, a także stworzenie podstaw dla wyznaczenia zasad postępowania Wspólnoty w tym zakresie.
- **Połączenie produkcji ciepła i energii (2004/91/EC):** Dyrektywa ta ma na celu zwiększenie efektywności energetycznej oraz bezpieczeństwa energetycznego poprzez stworzenie zasad promocji i rozwo-

ju metody wydajnej kogeneracji ciepła i energii.

- **Promocja efektywności zużycia energii przez odbiorców i usług energetycznych (2006/32/EC):** Najważniejszym celem tej dyrektywy jest efektywniejsze zużycie energii przez użytkowników końcowych. Ma to wspierać i przyspieszać rozwój sprawnie działającego, zdrowego ekonomicznie i konkurencyjnego rynku opłacalnych środków zwiększania efektywności energetycznej.

2.3 Zielona Księga UE na temat efektywności energetycznej

Pierwsza europejska zielona księga pt.: „W kierunku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego” została przyjęta przez Komisję w listopadzie 2000 r. Ukazała się w okresie, kiedy Europejczycy wydawali się nie zainteresowani tym, skąd pochodzi energia używana do produkcji paliw samochodowych czy oświetlenia domowego. Cena energii była niska i nie budziła obaw. Komisja zwróciła jednak uwagę na prognozy zmian zależności od energii importowanej, która w 2030 r. ma kształtować się na poziomie ponad 70% (dla porównania dzisiejsza zależność od energii importowanej wynosi 50%), oraz na dodatkowe ograniczenia wynikające ze zmian klimatu.

Później nastąpił jednak długofalowy kryzys cen oraz bezpieczeństwa energetycznego. Komisja zorganizowała zatem drugą debatę generalną: „Zielona Księga na temat efektywności energetycznej: zrobić więcej, mając mniej”. Jej celem było wskazanie najlepszych metod zwiększenia efektywności energetycznej w Europie oraz zaproponowanie połączenia wysiłków krajów członkowskich i opracowania wspólnej polityki energetycznej.

Zielona Księga, opublikowana w 2005, stara się rozpoznać przeszkody, które utrudniają wykorzystanie potencjału efektywności energetycznej - na przykład brak odpowiednich inicjatyw, informacji czy dostępnych mechanizmów finansowania. Celem Księgi jest więc określenie sposobów pokonania

tych utrudnień. Umożliwić to może między innymi:

- Stworzenie krajowych rocznych planów działań związanych z efektywnością energetyczną. Takie wytyczne mają wskazywać czynności, które należy podjąć na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym, oraz określać sposób monitorowania powodzenia tych przedsięwzięć pod kątem zwiększenia efektywności energetycznej oraz opłacalności;
- Skuteczniejsze informowanie nabywców, na przykład poprzez trafniej ukierunkowane kampanie reklamowe oraz udoskonalenie systemu etykietowania urządzeń;
- Usprawnienie systemu podatkowego tak, by instytucje zanieczyszczające środowisko rzeczywiście za to płaciły, ale bez podwyższenia ogólnej stopy podatkowej;
- Lepsze ukierunkowanie pomocy państwa na sytuacje, w których pomoc publiczna jest uzasadniona, proporcjonalna i niezbędna dla dostarczenia motywacji do efektywnego zużycia energii;
- Wykonywanie zamówień publicznych promujących rozwój nowych technologii efektywnych energetycznie (np. wydajniejsze energetycznie samochody i sprzęt IT);
- Zastosowanie nowych lub ulepszonych instrumentów finansowych (na szczeblu unijnym, jak i krajowym), które stanowi-

łyby nie pomoc, a zachętę dla firm oraz właścicieli gospodarstw domowych do wprowadzania opłacalnych udoskonaleń energetycznych.

Zielona Księga jest ważnym dokumentem nie tylko ze względu na swoje znaczenie ekonomiczne. Koncentrując się na potrzebie rzeczywistego zwiększenia konkurencyjności oraz na dbałości o zrównoważony rozwój i bezpieczeństwo energetyczne, wyznacza ona początek starań o unowocześnienie polityki energetycznej w Europie.

Europejska Rada Energii zaleca, by państwa członkowskie stworzyły wspólne podstawy europejskiej polityki energetycznej w oparciu o „wspólne zasoby energetyczne i prognozy zapotrzebowania na energię”, a także obiektywną i przejrzystą ocenę korzyści oraz strat wiążących się z różnymi źródłami energii.

Pod koniec 2006 r. Komisja ma przedstawić plan działań związanych z efektywnością energetyczną.

Do roku 2020 ma on obniżyć koszty energetyczne o 20% względem obecnego zużycia energii w UE.

Na koniec należy wspomnieć, że Komisja ma zamiar nadać wysoki priorytet badaniom energetycznym w 7 Programie Ramowym badań UE.

3 Etykietowanie energetyczne urządzeń gospodarstwa domowego

3.1. Rozwój strategii Unii Europejskiej - dyrektywy oraz zobowiązania dotyczące efektywności energetycznej urządzeń AGD

Obecna sytuacja krajów Europy Środkowej i Wschodniej (kraje EŚW) - państw nowo przyjętych oraz tych, które aktualnie przygotowują się do wejścia do Unii - jest motorem procesu zharmonizowania krajowych przepisów prawnych dotyczących produktów z rozporządzeniami i strategią wewnętrznego rynku Unii. Zasady polityki unijnej na polu efektywności energetycznej urządzeń są wdrażane poprzez połączenie dwóch elementów: dorobku prawnego UE oraz umów negocjowanych.

3.2 Acquis Unii Europejskiej

Kraje EŚW koncentrują się na dorobku prawnym Wspólnoty, który zawiera się w następujących formach:

3.2.1 Rozporządzenia - wiążące i mające bezpośrednie zastosowanie

Rozporządzenia, które są wiążące prawnie i mają bezpośrednie zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich od daty wejścia w życie. W branży efektywności energetycznej urządzeń gospodarstwa domowego odnosi się to do rozporządzenia (EC) nr 2422/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego programu wspólnotowego etykietowania efektywności energetycznej sprzętu biurowego.

3.2.2 Dyrektywy

Dyrektywy, które są wiążące co do uzyskania zamierzonego rezultatu, ale pozostawiają administracji państwowej decyzję o sposobie jego osiągnięcia. Kraje członkowskie są zobowiązane wprowadzić niezbędne zmiany w swoim prawodawstwie i administracji, aby spełnić wymagania dyrektywy w określonym przez nią terminie. Pod względem

celu dyrektyw można wyróżnić dwa główne obszary:

Etykietowanie energetyczne:

Zagadnienie to opiera się na dyrektywie ramowej 92/75/EEC, która daje podstawy prawne dla etykietowania energetycznego urządzeń AGD. Nakłada ona na wytwórców oraz dystrybutorów obowiązek dołączenia etykiety informującej o parametrach energetycznych urządzeń wystawianych na sprzedaż. Dyrektywy wykonawcze z kolei precyzują, jakie parametry powinny być spełniane przez określone urządzenia (lampy domowe, urządzenia klimatyzacyjne, piekarniki elektryczne itp.), w oparciu o zużycie energii zmierzone według europejskiej normy testowej.

- Dyrektywa 92/75/EEC, dotycząca etykietowania energetycznego urządzeń gospodarstwa domowego oraz środków implementacyjnych dotyczy urządzeń:
  - chłodziarki, zamrażarki oraz ich kombinacje,
  - pralki,
  - suszarki bębnowe,
  - zmywarki,
  - oświetlenie domowe,
  - piekarniki,
  - domowe urządzenia klimatyzacyjne.

3.2.3 Decyzje

Chodzi tu o decyzje, które są wiążące dla podmiotów, do których się odnoszą. Mogą dotyczyć państw członkowskich, ale zwykle odwołują się do konkretnych przedsięwzięć bądź osób, jak w przypadku decyzji Komisji 2003/367/EC o koordynacji programów etykietowania energetycznego urządzeń biurowych, prowadzonych przez UE oraz Stany Zjednoczone („Energy Star”, program etykietowania, w którym producenci uczestniczą dobrowolnie). Ma to bezpośredni wpływ na wszystkie firmy działające w UE, chociaż oznaczenie „Energy Star” ma być wprowadzane przez administrację państwową.

Implementacja porządku prawnego UE jest uzależniona od administracji państwowych, które decydują o przekształceniu go w prawo krajowe. Komisja, która sprawuje nadzór nad stosowaniem prawa unijnego w krajach członkowskich ogólnie w obrębie Unii, bada działania podejmowane przez daną administrację państwową. Niestosowanie się do przepisów unijnych może doprowadzić do zastosowania sankcji, nakładanych na poszczególne firmy lub na odpowiedzialne państwo (państwa) członkowskie. Z tego względu niezwykle istotne jest, by dorobek prawny Unii uwzględniał okoliczności i priorytety narodowe.

Wraz z przyjęciem nowych państw do Unii rola wielu krajów EŚW w polityce unijnej zmieniła się. Stopniowo odchodzą one od samego wprowadzania u siebie istniejącego dorobku prawnego UE, zaczynając angażować się w jego tworzenie. Możliwość wpływu na rozwój *acquis* otwiera nowe wyzwania i stwarza nowe możliwości.

3.3 Umowy negocjowane

Drugi obszar unijnej strategii efektywności energetycznej obejmuje umowy negocjowane. Opierają się one na negocjacjach między Komisją Europejską a producentami urządzeń lub stowarzyszeniami wytwórców, którzy godzą się zwiększyć efektywność energetyczną swoich produktów w zamian za odstąpienie od przyjęcia obowiązkowych przepisów prawnych. Producenci zyskują nie tylko potencjalną przewagę konkurencyjną dzięki lepszemu wizerunkowi przedsiębiorstwa. Korzyść dla nich stanowi także to, że decydują według własnego uznania, kiedy i jak wypełnić zobowiązanie wynikające z umowy, co pozwala na zminimalizowanie kosztów. Do dnia dzisiejszego Unia Europejska zawarła umowy negocjowane dotyczące:

- pralek (zawarta 24.07.1997; obowiązująca w okresie od 22.10.1997 do 31.12.2001), po której podpisano drugie zobowiązanie jednostronne CECED, dotyczące ograniczenia zużycia energii w pralkach domowych (2002-2008) (zawarte 31.10.2001)
- zmywarek (19.09.2000)

- domowych elektrycznych akumulacyjnych ogrzewaczy wody (DESWH) (19.09.2000)
- ograniczenia zużycia energii przez urządzenia telewizyjne i wideo w trybie gotowości (30.04.1997), zastąpiona przez „Dobrowolne zobowiązanie przemysłu do zwiększenia efektywności energetycznej domowych produktów elektronicznej użytkowej sprzedawanych w Unii Europejskiej” (obowiązuje od 1.07.2003)
- silników elektrycznych (15.06.2000)
- dobrowolnego zobowiązania do ograniczenia zużycia energii przez chłodziarki, zamrażarki oraz ich kombinacje (2002-2010) (zawarta 31.10.2002)
- zasad postępowania związanych z efektywnością energetyczną systemów telewizji cyfrowej (wersja 2; 26.05.2004)
- zasad postępowania związanych z efektywnością zewnętrznych źródeł zasilania (wersja 2; 25.03.2004).

Można się spodziewać, że na skutek zmian wprowadzonych przez producentów urządzeń, niektóre z krajów EŚW wyspecjalizują się jako rynki produkcyjne. Oczywiście zwiększy to znaczenie zaangażowania administracji państwowych w tworzenie umów negocjowanych.

3.4 Proces w toku: ekoprojektowanie produktów zużywających energię

Poza postępowaniem użytkownika istnieją dwa uzupełniające się sposoby ograniczenia energii zużywanej przez urządzenia. Pierwszy to etykietowanie, mające na celu podniesienie świadomości konsumenta co do rzeczywistego zużycia energii przez urządzenie i mogące wpłynąć na zakup produktu (np. systemy etykietowania urządzeń gospodarstwa domowego). Drugim jest wprowadzenie wymagań efektywności energetycznej już na wczesnym etapie produkcji - podczas projektowania.

Produkcja, dystrybucja, użytkowanie oraz zarządzanie odpadami produktów zużywających energię wiążą się z silnym oddziaływaniem na środowisko. Na to oddziaływanie składają się: konsekwencje zużycia energii,

zużycie innych materiałów lub zasobów, produkcja odpadów oraz uwalnianie substancji niebezpiecznych do środowiska. Szacuje się, że ponad 80% wszystkich oddziaływań środowiskowych determinowanych jest na etapie projektowania urządzenia. Zaradzić temu może ekoprojektowanie, mające na celu podwyższenie tych parametrów pracy urządzeń, które mają wpływ na środowisko, poprzez uwzględnienie aspektów środowiskowych na wczesnym etapie ich projektowania.

Rada oraz Parlament Europejski przyjęły zatem wysunięty przez Komisję wniosek opracowania dyrektywy określającej zasady wyznaczania wymogów dla ekoprojektowania (również wymagań związanych z efektywnością energetyczną), mających zastosowanie dla wszystkich produktów zużywających energię w sektorze gospodarstw domowych, usługowym oraz przemysłowym. (Dyrektywa 2005/32/EC Parlamentu Europejskiego i Rady, wytyczająca zasady określania wymagań związanych z ekoprojektowaniem wobec urządzeń zużywających energię). Przejrzyste, obowiązujące w całej Unii zasady ekoprojektowania pozwolą zapobiec temu, by rozbieżności między rozporządzeniami różnych państw nie stały się przeszkodami w handlu wewnętrznym. Wspomniana dyrektywa nie wprowadza bezpośrednio wiążących wymogów dla konkretnych produktów, ale definiuje warunki i kryteria dla wyznaczenia wymagań dotyczących cech produktu istotnych dla środowiska (takich jak zużycie energii), jak również daje możliwość ulepszenia ich w sposób szybki i skuteczny. Pociągnie za sobą środki wykonawcze, które określą wymagania dla ekoprojektowania. Dyrektywa ta ma w zasadzie zastosowanie do wszystkich produktów zużywających energię (poza pojazdami transportującymi) i obejmuje wszystkie źródła energii.

Produkty, dla których obecnie (2006 r.) przygotowuje się działania wykonawcze, to: *bojlery oraz kotły dwufunkcyjne, komputery osobiste (stacjonarne i laptopy) i monitory komputerowe, sprzęt obrazujący: kopiarki, faksy, drukarki, skanery, urządzenia wielo-*

funkcyjne, elektronika użytkowa: telewizory, produkty zużywające energię w trybie stand-by oraz off-mode, ładowarki i zewnętrzne źródła zasilania energią, oświetlenie uliczne, silniki elektryczne (1-150 kW) urządzeń klimatyzacyjnych stosowanych w pomieszczeniach mieszkalnych, pompy wodne (używane w budynkach publicznych, do wody pitnej, żywności, w rolnictwie), cyrkulatory powietrza w budynkach, wywietrzniki (nie w budynkach mieszkalnych, chłodziarki i zamrażarki użytkowe, w tym schładzarki, witryny chłodnicze oraz automaty sprzedające, zmywarki domowe i pralki.

Normy efektywności:

Normy efektywności stanowią obecnie środki wykonawcze dyrektywy o ekoprojektowaniu. Prawo zabrania sprzedaży urządzeń, które nie spełniają pewnych limitów energetycznych. Do dnia dzisiejszego ukazały się dyrektywy dotyczące chłodziarek, zamrażarek oraz chłodziarko-zamrażarek (96/57/EC), bojlerów (92/42/EC) oraz stateczników lamp fluorescencyjnych (2000/55/EC).

Dyrektywa 96/57/EC ustala, że na rynek mogą być wprowadzone tylko chłodziarki i zamrażarki o zużyciu energii równym bądź niższym od określonych limitów efektywności energetycznej (patrz tab. 3.1). Zgodność z tymi limitami musi być potwierdzona oznaczeniem „CE”. Zadaniem dostawców jest dopilnowanie, by każde urządzenie, które znajdzie się na rynku, spełniało wymagania stawiane przez dyrektywę.

Tab. 3.1 Minimalny poziom efektywności energetycznej dla urządzeń chłodniczych

Urządzenie chłodnicze	Klasa energetyczna
chłodziarki	C
chłodziarko-zamrażarki	C
zamrażarki szufladowe	C
zamrażarki skrzyniowe	E

3.5 Co to jest etykieta energetyczna?

System etykietowania opiera się na „wskaźniku efektywności energetycznej”. Oblicza się go porównując osiągi danego urządzenia z wartością dla średniego modelu europejskiego.

skiego, określonego w końcu 1993 r., przy czym dla różnych kategorii urządzeń stosuje się różne wartości. Średni parametr leży między klasami D i E i jest stały, co pozwala na ewentualny wzrost efektywności. Wskaźnik efektywności energetycznej jest oczywiście zmienną ciągłą, zaś etykieta przyporządkowuje dane urządzenie do jednej z siedmiu klas. Przyporządkowanie urządzenia do klasy energetycznej opiera się na podziale wartości wskaźnika na przedziały, co przedstawiono w tab. 3.2 na przykładzie chłodziarek i zamrażarek.

Dla przykładu, wskaźnik efektywności energetycznej dla urządzeń chłodniczych oblicza się dzieląc roczne zużycie energii w warunkach znormalizowanych przez pojemność urządzenia netto (dobraną tak, by była taka sama dla różnych komór temperaturowych). Należy również uwzględnić poprawkę na różne cechy produktów. Wskaźnik wyraża więc zużycie kWh na litr pojemności netto i umożliwia porównanie urządzeń nawet jeśli mają one zróżnicowane rozmiary i różne proporcje komór chłodniczych i mrozących.

Tab. 3.2 Wskaźnik efektywności energetycznej i klasy efektywności energetycznej dla zamrażarek i chłodziarek (na przykładzie urządzeń chłodniczych)

wskaźnik efektywności energetycznej: I	klasa efektywności energetycznej
$I < 30$	A ⁺⁺ *)
$30 \leq I < 42$	A ⁺ *)
$42 \leq I < 55$	A
$55 \leq I < 75$	B
$75 \leq I < 90$	C
$90 \leq I < 100$	D
$100 \leq I < 110$	E
$110 \leq I < 125$	F
$125 \leq I < G$	G

*) Klasy A⁺ oraz A⁺⁺ dotyczą wyłącznie chłodziarek, zamrażarek oraz chłodziarko-zamrażarek.

Etykieta energetyczna opisuje względną efektywność energetyczną modeli urządzeń za pomocą kolorów, strzałek i liter (rys. 3.1). Skala A-G szereguje urządzenia od najlep-

szego (A) do najgorszego (G): kolor zielony oznacza „większą efektywność”, a czerwony „mniejszą efektywność”; długość strzałek przedstawia względną efektywność energetyczną dla danej pozycji na skali.

W niektórych przypadkach skala A-G jest też stosowana do parametrów osiągow urządzeń, na przykład na pralkach umieszcza się informację o parametrach prania i wirowania.

Etykieta energetyczna składa się z dwóch części:

kolorowego tła oraz paska informacyjnego. Są one często dostarczane osobno i przy etykietowaniu urządzenia należy je ze sobą połączyć. Niektórzy producenci drukują od razu całą etykietę. Kolorowe tło jest standardowe i może być zastosowane do każdego urządzenia z danej kategorii, np. do urządzeń chłodniczych (o ile jest w odpowiedniej wersji językowej). Pasek informacyjny zawiera dane charakterystyczne dla określonego modelu urządzenia i jest taki sam dla wszystkich egzemplarzy danego modelu, niezależnie od języka rynku docelowego.

Wymagane są następujące informacje:

- nazwa producenta lub znak towarowy,
- identyfikator modelu dostarczony przez producenta,
- klasa efektywności energetycznej,
- „eko-etykieta”, oznakowanie ekologiczne (jeśli zostało przyznane urządzeniu),
- zużycie energii,
- inne dane charakterystyczne dla rodzaju urządzenia:

np. dla **urządzeń chłodniczych**:

- pojemność części chłodzącej (dla świeżej żywności) netto,
- pojemność części zamrażającej netto,
- ocena komory mrożącej (za pomocą gwiazdek),
- poziom hałasu (opcjonalnie),

np. dla **urządzeń klimatyzacyjnych**:

- efektywność chłodzenia,
- wskaźnik efektywności energetycznej,
- typ urządzenia,
- poziom hałasu,

np. dla **zmywarek**:

- klasa efektywności zmywania,
- klasa efektywności suszenia,
- pojemność,
- zużycie wody,
- szacowane roczne zużycie,
- poziom hałasu, w stosownych przypadkach.

Do etykiety energetycznej musi być dołączona ulotka informacyjna - tabela informująca o danym modelu urządzenia. Ulotka musi towarzyszyć broszurze produktu, a gdy nie ma broszury, powinna być dołączona do innych materiałów dotyczących urządzenia. Ulotka została wprowadzona, aby udostępnić kupującemu dodatkowe źródło informacji o produkcie poza etykietą. Dzięki temu konsument, który potrzebuje więcej czasu na podjęcie decyzji o kupnie może zabrać ze sobą, poza materiałami informującymi o produkcie, także ulotkę z informacją o jego efektywności.

Trzecim elementem wskazanym w dyrektywie ramowej dotyczącej etykietowania jest informacja o produkcie zawarta w katalogach sprzedaży wysyłkowej oraz informacja udostępniana przy zakupach internetowych.

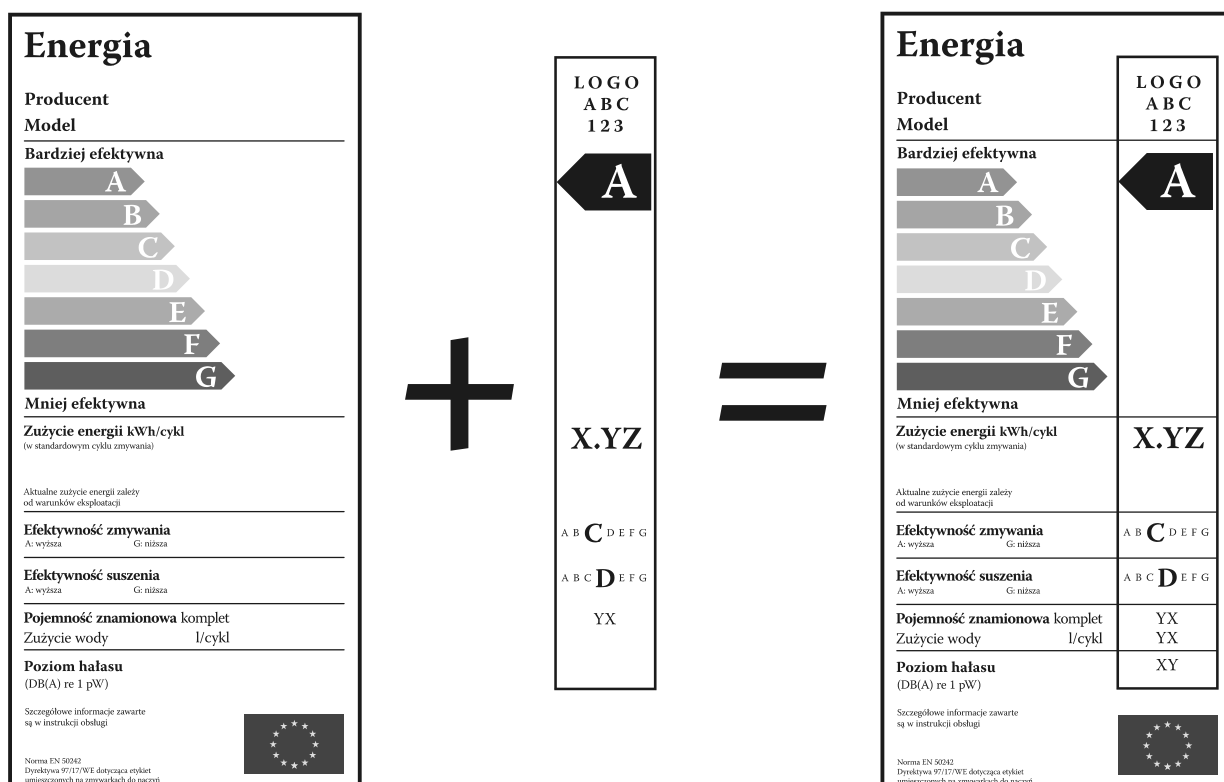
Dane, które powinny być uwzględnione w katalogach wysyłkowych, są podobne do tych wymaganych na standardowej etykiecie i powinny być jednoznacznie określone przez prawo krajowe.

3.6 Wpływ etykietowania energetycznego

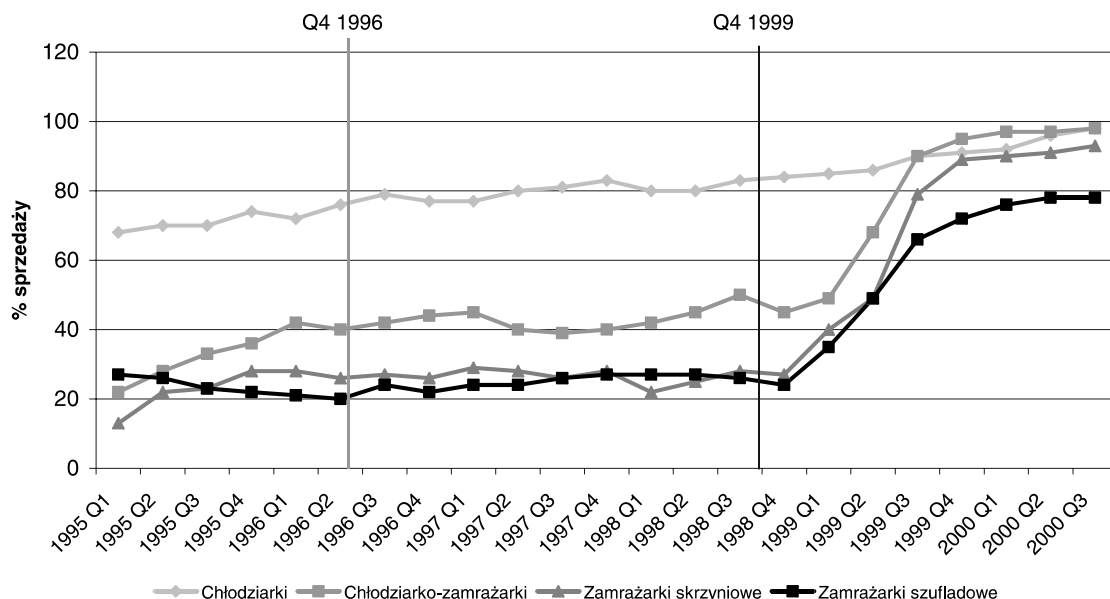
3.6.1 Ogólna zasada działania norm i etykiet efektywności energetycznej

Obowiązkowe normy efektywności energetycznej przede wszystkim zwiększają liczbę efektywnych energetycznie modeli produktów sprzedawanych na rynku. Dzieje się to poprzez eliminację modeli o niskiej efektywności oraz dzięki ustaleniu punktu odniesienia dla programów motywujących do uzyskiwania „osiągów ponad normę”. Z kolei etykiety energetyczne podwyższają dostępność produktów wydajnych energetycznie, ponieważ udostępniają kupującym informację, która pozwala im dokonać przemyślanej decyzji i zachęcają producentów do projektowania urządzeń osiągających wyniki lepsze od minimalnego standardu.

Rys. 3.1 Etykieta energetyczna i jej elementy

Rys. 3.2 Sprzedaż urządzeń chłodniczych spełniających standardy

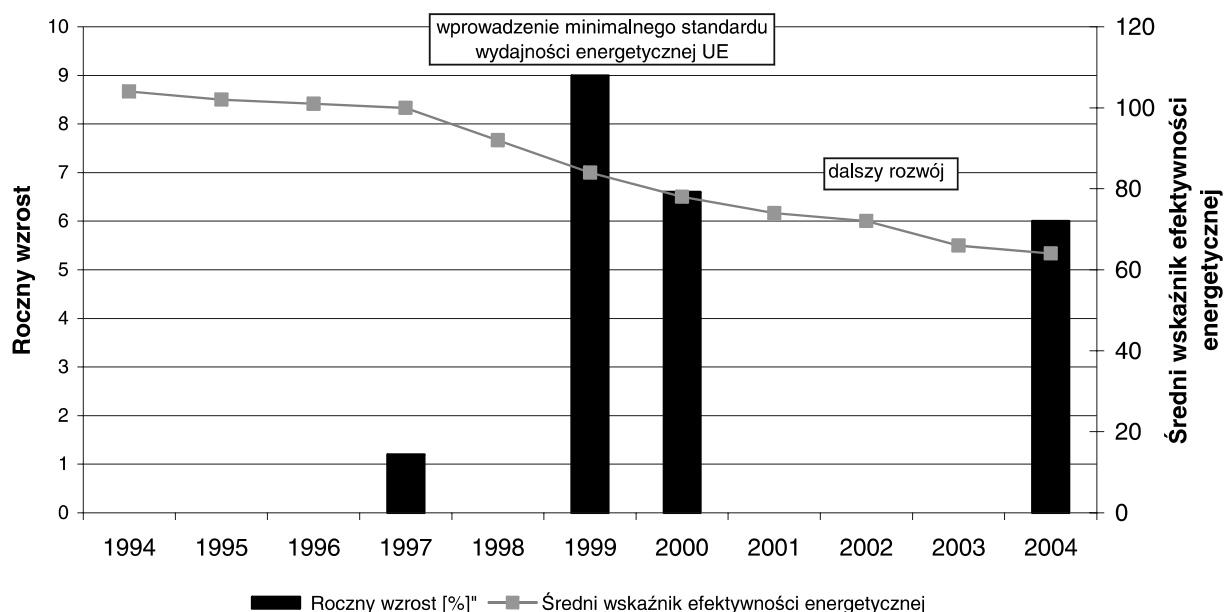

Źródło: Schiellerup, 2001

Główne korzyści płynące z obowiązkowych wymogów programu efektywności energetycznej, takich jak etykiety i normy są następujące:

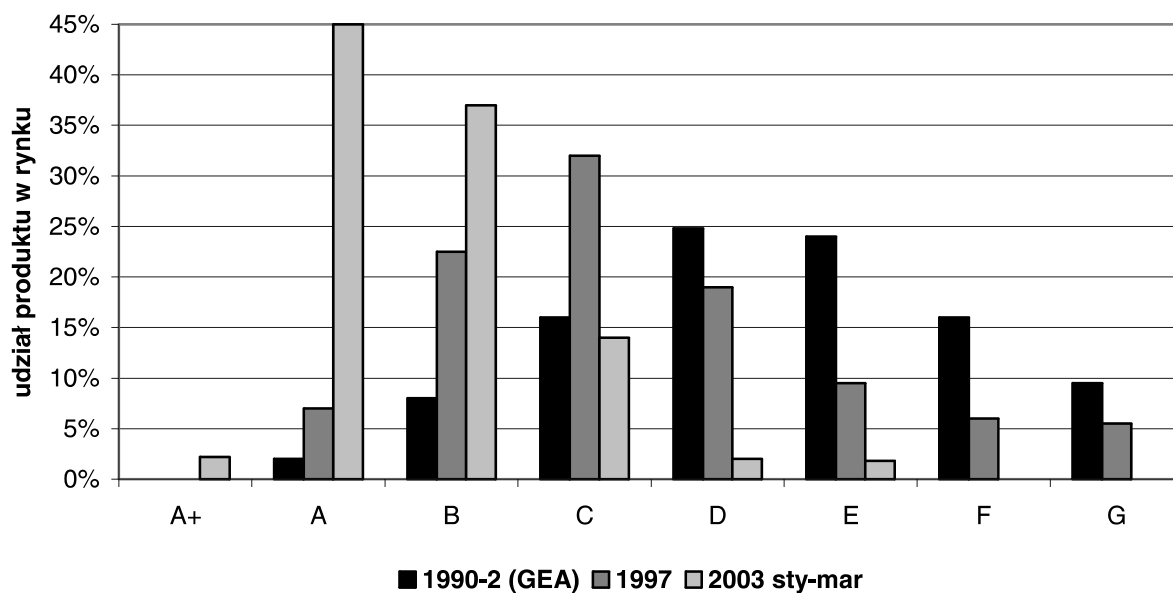
- dają możliwość zaoszczędzenia dużej ilości energii,
- dają możliwość zaoszczędzenia dużej części kosztów, a także możliwość ograniczenia wzrostu zużycia energii bez zahamowania wzrostu gospodarczego,
- skłaniają do zmiany postępowania możliwą do kierowania grupę producentów, a nie ogół konsumentów,
- traktują na równi wszystkich producentów, dystrybutorów oraz sprzedawców,
- uzyskane dzięki nim oszczędności energetyczne są pewne, stosunkowo nietrudne do policzenia i łatwe do zweryfikowania.

Rys. 3.3 Kształtowanie się wskaźnika efektywności energetycznej w Wlk. Brytanii

Źródło: kompilacja danych Schiellerup (2001) i Gfk (2004)

Rys. 3.4 Wpływ norm i etykiet energetycznych na udział w rynku produktów o różnej efektywności

Źródło: CLASP, 2005

Etykiety energetyczne oddziałują na cztery powiązane ze sobą sposoby:

- udostępniają konsumentom dane pozwalające na dokonanie uzasadnionego wyboru i zakup najbardziej efektywnego i odpowiedniego produktu,
- ujawniając informacje o efektywności energetycznej, zachęcają producentów do poprawy osiągnięć energetycznych wytwarzanych przez nich urządzeń,
- zachęcają dystrybutorów i sprzedawców do zaopatrywania się w produkty wydajne energetycznie i do wystawiania na sprzedaż takich właśnie produktów,
- mogą być punktem wyjścia dla podjęcia działań społecznych oraz edukacyjnych przez szerokie grono innych interesariuszy, w tym osób realizujących inne programy rządowe, grup konsumenckich lub związanych z ochroną środowiska, firm świadczących usługi energetyczne oraz innych organizacji.

3.6.2 Ocena skuteczności norm i etykiet energetycznych w oparciu o doświadczenie krajów 15-tki

Przedstawione poniżej wykresy stanowią poparcie dla wspomnianego wyżej mechanizmu

działania norm oraz etykiet efektywności energetycznej.

Studium przypadku - Wielka Brytania

Podrozdział ten opisuje efekty wprowadzenia etykiet energetycznych na rynek urządzeń gospodarstwa domowego w Wielkiej Brytanii. Jak się okazało, nawet przy braku zakrojonych na szerszą skalę działań promocyjnych, obecność etykiet istotnie oddziałuje na rynek tych urządzeń.

Na brytyjskim rynku urządzeń wydawały się przeważać produkty stosunkowo tanie. W porównaniu z sąsiadującymi krajami, Wielka Brytania miała konserwatywne podejście do efektywności energetycznej, przynajmniej w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Z tego względu aż do końca lat 90-tych podjęto niewiele działań nakierowanych na promocję standardów energetycznych i etykietowania. Zadania tego podjęto się dopiero wprowadzając w 1998 r. Program Transformacji Rynku (*Market Transformation Programme*), po którym rozpoczęto także program Trust Oszczędzania Energii (*Energy Saving Trust*). Dlatego też brytyjska historia działań na rzecz efektywności energetycznej jest podobna do tej w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Na rys. 3.2 przedstawiono zmiany obrotu sprzedaży urządzeń chłodniczych spełniających minimalne normy, od roku 1995 do trzeciego kwartału roku 2000. W tym okresie udział wszystkich sprzedanych urządzeń zgodnych ze standardem wzrósł od 40% do 93%. Do czwartego kwartału 1996 r., zaraz po przyjęciu legislacji dotyczącej normy minimalnej, standard spełniało 48% sprzedanych produktów, przy czym skrajne wartości wynosiły 21% dla zamrażarek szufladowych i 77% dla chłodziarek. Do czwartego kwartału roku 1999, po trzech miesiącach od wejścia w życie wymogu minimum wydajności, wartość ta wzrosła do 89%, mieszcząc się w zakresie 73% (zamrażarki szufladowe) i 93% (chłodziarko-zamrażarki).

Pomimo wystąpienia znacznej poprawy, szczególnie w 1999 r., dane wskazują, że po upływie ponad roku od wprowadzenia normy minimalnej duża część urządzeń chłodniczych nadal nie spełniała tego wymogu. Rynek zamrażarek szufladowych pozostaje daleko w tyle, jako że 20% sprzedanych produktów nie jest zgodna ze standardem. Na rynku chłodziarek, chłodziarko-zamrażarek oraz zamrażarek skrzyniowych minimalne wymagania spełnione są przez 95% produktów. Rynek chłodziarek zawsze wyprzedzał inne pod względem zgodności z normą.

Sugeruje to, że w momencie wejścia w życie przepisów prawnych dotyczących efektywności energetycznej, pomimo zapowiedzi poczynionej z trzyletnim wyprzedzeniem, sprzedawcy mieli na stanie dużą liczbę pro-

duktów niespełniających normy. Innym wyjaśnieniem może być fakt, że modele o parametrach niezgodnych ze standardami są nadal, nielegalnie, wprowadzane na rynek unijny. Możliwe także, że producenci wprowadzają zmiany w modelu urządzenia tak, że spełnia ono wymogi efektywności, ale nie zmieniają numeru modelu i nie informują osób przeprowadzających ankiety rynkowe, że klasa energetyczna urządzenia uległa zmianie.

Normy energetyczne są ważne dla społeczeństwa, ponieważ zapewniają określony poziom rozwoju technologii w określonym czasie. Z kolei w przemyśle umożliwiają planowanie schematu rozwoju. Mogą one zatem posłużyć do stworzenia dowolnej szerszej strategii rozwoju rynku.

Zmiany rynku urządzeń gospodarstwa domowego w krajach 15-tki

Ocena efektów działania etykiet i norm energetycznych w Unii Europejskiej wskazuje, że po ich wprowadzeniu nastąpił gwałtowny wzrost efektywności energetycznej urządzeń oferowanych w sprzedaży.

Pierwsza analiza rezultatów wdrożenia systemu etykietowania w UE wykazała, że w okresie od 1992 r. do końca 1999 r. średnia efektywność energetyczna urządzeń chłodniczych, ważona obrotami sprzedaży, wzrosła o 26%. Ponad jedna trzecia tego efektu jest wyjaśniona efektem etykietowania.

4 Zarys zobowiązań prawnych

4.1 Zobowiązania prawne państw członkowskich

Związane z dyrektywą ramową dotyczącą etykietowania energetycznego 92/75/EEC

- państwa członkowskie przyjmą przepisy prawne niezbędne do zastosowania się do dyrektywy (art. 14 (1))
- państwa członkowskie podejmą wszelkie środki mające zapewnić, aby wszyscy dostawcy i sprzedawcy o ugruntowanej pozycji na rynku wypełnili zobowiązania zawarte w dyrektywie (art. 7 (a))
- państwa członkowskie podejmą wszystkie niezbędne środki gwarantujące zakaz umieszczania innych oznaczeń, symboli lub napisów związanych z zużyciem energii, które mogą wprowadzać w błąd kupującego, i które nie stosują się do wymagań tej dyrektywy bądź odpowiednich dyrektyw wykonawczych (art. 7 (b))
- państwa członkowskie podejmą wszystkie niezbędne środki gwarantujące, że wprowadzenie programu etykietowania będzie szło w parze z edukacyjnymi i promocyjnymi kampaniami informacyjnymi mającymi na celu zachęcenie konsumentów prywatnych do bardziej odpowiedzialnego użytkowania energii (art. 7 (c)).

Związane z Dyrektywą 96/57/EC dotyczącą wymagań efektywności energetycznej dla elektrycznych chłodziarek, zamrażarek i ich kombinacji stosowanych w gospodarstwie domowym

W szczególności:

- państwa członkowskie podejmą wszelkie środki, by zapewnić, że urządzenia chłodnicze objęte dyrektywą będą wprowadzone na rynek Wspólnoty tylko wtedy, gdy zużycie energii danego urządzenia jest mniejsze bądź równe maksymalnej dopuszczalnej wartości zużycia energii.

4.2 Zobowiązania prawne sprzedawców detalicznych

Związane z dyrektywą ramową dotyczącą etykietowania energetycznego 92/75/EEC

- dołączenie odpowiedniej etykiety, w widocznym miejscu, określonym przez stosowne dyrektywy wykonawcze, i w odpowiedniej wersji językowej (art. 4 (a))
- w razie gdy nabywca nie ma możliwości obejrzeć urządzenia, niezbędne informacje udostępniane są w postaci etykiety lub ulotki przed zakupem urządzenia (art. 5)
- nie należy zamieszczać na urządzeniu żadnych innych etykiet, oznaczeń, symboli ani napisów związanych z zużyciem energii, które mogą wprowadzić w błąd kupującego (art. 7 (2))

4.3 Zobowiązania prawne wytwórców i dystrybutorów

Związane z dyrektywą ramową dotyczącą etykietowania energetycznego 92/75/EEC

- zaopatrzenie w etykiety i ulotki, zgodne z powyższą dyrektywą oraz dyrektywami wykonawczymi (art. 3 (1,2))
- bezpłatne dostarczenie wymaganych etykiet do sprzedawców (art. 4 (b))
- dokładność informacji zawartej na etykietach i ulotkach (art. 3(3))
- sporządzenie dokumentacji technicznej, aby ocenić dokładność informacji przedstawionej na etykiecie i ulotce (art. 2 (3))

Związane z dyrektywą 96/57/EC, dotyczącą wymagań efektywności energetycznej dla elektrycznych chłodziarek, zamrażarek i ich kombinacji stosowanych w gospodarstwie domowym.

W szczególności:

- producent urządzenia chłodniczego objętego tą dyrektywą, jego autoryzowany przedstawiciel działający we Wspólnocie lub osoba odpowiedzialna za wprowadzenie urządzenia na rynek unijny są odpowiedzialni za zapewnienie, by każdy wprowadzany produkt spełniał wymagania opisane w dyrektywie.

5 Wymagania wobec infrastruktury dla skutecznej weryfikacji i egzekwowania

5.1 Opracowanie ram prawnych

Działania niezbędne w procesie implementacji systemu etykietowania energetycznego wymieniono w skrócie w odnośnej dyrektywie ramowej oraz dyrektywach wykonawczych. Można wśród nich wyodrębnić trzy główne tematy:

- opracowanie ram prawnych,
- weryfikacja,
- egzekwowanie zaleceń prawnych.

W oparciu o wyniki oceny wprowadzenia etykiet efektywności energetycznej urządzeń gospodarstwa domowego w krajach UE (UE-15), etapy te można przedstawić za pomocą działań praktycznych.

5.1.1 Krok 1: Wprowadzenie ram prawnych dla strategii efektywności energetycznej urządzeń

Do opracowania krajowych rozporządzeń związanych z efektywnością energetyczną urządzeń gospodarstwa domowego niezbędne są ramy prawne. Powinny one określać kompetencje rządu dotyczące etykietowania energetycznego urządzeń oraz innych strategii zwiększania efektywności energetycznej, wyznaczać organ rządowy lub agencję, które mają nadzorować właściwe prowadzenie tej strategii i ustalać sankcje, które mogą mieć zastosowanie w przypadku, gdy podmiot rynkowy nie stosuje się do zaleceń prawnych. Ramy prawne wprowadza się często w postaci przepisu obejmującego wiele rozporządzeń (dla różnych urządzeń).

Mogą one jednak być wprowadzone także jako część transpozycji pojedynczej dyrektywy wykonawczej (oddzielne ramy prawne dla każdego produktu objętego dyrektywą), bądź też jako zintegrowany pakiet zawierający wszystkie dyrektywy wykonawcze. To drugie rozwiązanie zostało wybrane dla dyrektyw dotyczących etykietowania energetycznego urządzeń przez niektóre kraje wstępujące do Unii, ponieważ wymaga ono pokonania tylko jednej przeszkody prawnej

w procesie transpozycji dyrektyw unijnych. Może to sprawiać trudności podczas uaktualniania lub dodawania nowych rozporządzeń (dla nowych produktów).

Większość krajów UE wybrała zatem implementację ram prawnych dla efektywności energetycznej urządzeń gospodarstwa domowego i oddzielnych rozporządzeń wykonawczych.

5.1.2 Krok 2: Transpozycja dyrektywy wykonawczej według krajowych ram prawnych

Wszystkie dyrektywy wykonawcze UE muszą być zaimplementowane do prawa krajowego (według krajowych ram prawnych) we wskazanym w nich czasie. W przypadku nowych państw członkowskich czas ten jest uzależniony od porozumień akcesyjnych między Unią a jej nowym członkiem.

Nie ma z góry określonego sposobu przeprowadzenia transpozycji. Każdy kraj wybrał swój własny sposób wdrożenia ustaleń związanych z efektywnością energetyczną urządzeń do prawa krajowego.

Państwa członkowskie są zobowiązane odwołać się w prawie krajowym do odpowiedniej dyrektywy wykonawczej UE, mają jednak dowolność co do sposobu tego odwołania.

Ustalenia dotyczące efektywności energetycznej urządzeń traktują normy testowe EN jako podstawę do obliczania zużycia energii. Normy testowe są automatycznie wprowadzane w państwach członkowskich UE i ujednolicane z prawem krajowym zgodnie z decyzją Unii. Państwa nie należące do UE muszą jednak dokonać osobnej transpozycji tych norm i zamieścić odwołania do odpowiedniej krajowej normy testowej we własnych ustaleniach prawnych dotyczących efektywności energetycznej.

5.1.3 Krok 3: Przydział obowiązków odpowiednim instytucjom usługowym i agencjom

Skuteczna implementacja wymaga tego, by instytucjom (jednostkom rządowym, przedsiębiorstwom usługowym lub agencjom) zlecono przeprowadzenie zadań prawnych, za które odpowiedzialny jest rząd: sporządzenie projektu legislacyjnego, zaplanowanie i przeprowadzenie weryfikacji zgodności parametrów produktu z normą oraz zaplanowanie i wykonanie weryfikacji stosowania się sprzedawcy do obowiązujących standardów. Państwa członkowskie mogą same ustalić, w jaki sposób wykonają te zadania, o ile zagwarantują, że „wszyscy dostawcy i sprzedawcy działający na ich terytorium wypełnią swoje zobowiązania”. Zobowiązania muszą nie tylko być zapisane „na papierze”, poprzez wskazanie agencji ponoszącej prawną odpowiedzialność za weryfikację zgodności z normą, ale także wykonane w praktyce, poprzez sporządzenie określonych planów i przydzielenie pracowników i środków finansowych dla celów wypełnienia tych zobowiązań. Kolejną sprawą jest możliwość nałożenia sankcji (lub kary) na podmiot rynkowy (dostawcę lub sprzedawcę), który nie spełnia wytyczonych standardów. Co prawda jest to realna ewentualność, ale może też zaistnieć konieczność uwzględnienia planów i sytuacji danego państwa.

5.2 Weryfikacja

Weryfikacja ma na celu sprawdzenie, czy dostawca bądź sprzedawca wypełnia zobowiązania dyrektywy ramowej i dyrektyw wykonawczych. Jak przedstawiono w tab. 5.1, jej etapy praktyczne to:

- wizytacja sklepów,
- kontrola stron internetowych i katalogów sprzedaży wysyłkowej,
- testowanie urządzeń.

Zazwyczaj niemożliwe jest przetestowanie wszystkich urządzeń dostępnych na rynku, przeprowadzenie wizytacji we wszystkich sklepach sprzedających te urządzenia, ani też skontrolowanie wszystkich witryn internetowych. Dlatego każda procedura weryfikacyjna rozpoczyna się procesem selekcji.

Tab. 5.1 Etapy inspekcji punktu sprzedaży

	wybór urządzenia
	wybór sklepu
Przygotowanie	sporządzenie listy kontrolnej
	szkolenie personelu wizytującego
	wizytacja sklepu
Inspekcja	zanotowanie, czy i w jakim stopniu etykiety na urządzeniach spełniają wytyczne dyrektyw
	poinformowanie sklepu o dalszych krokach
	ocena wyników inspekcji i ewentualne zastosowanie sankcji
Dalsze działania	informacja zwrotna o wynikach wizytacji
	zachowanie wyników inspekcji do wykorzystania przy następnej selekcji sklepu lub urządzenia
	publikacja wyników w sposób anonimowy

Selekcja dotyczy głównie inspekcji punktów sprzedaży oraz testów urządzeń. Kontrola sprzedaży wysyłkowej i internetowej jest opisana w skrócie w części dotyczącej inspekcji sklepów.

5.2.1 Krok 4: Inspekcje sklepów

Weryfikacja drogą inspekcji została przedstawiona skrótowo w tab. 5.1.

Krok 4.1. Przygotowanie

Podczas wizytacji sklepów sprawdzane są na ogół wszystkie urządzenia objęte dyrektywami wykonawczymi. W niektórych przypadkach przydatna jednak jest selekcja urządzeń (np. ograniczenie się do produktów objętych dyrektywami wprowadzonymi niedawno). W takim przypadku wybór urządzeń może zdecydować o selekcji punktu sprzedaży, ponieważ nie wszystkie sklepy oferują wszystkie wyselekcjonowane urządzenia.

Przy wyborze sklepu można zastosować różne kryteria (lub ich kombinację):

- selekcja regionalna,
- sklepy małe - sklepy duże,

- sklepy już skontrolowane - sklepy jeszcze niekontrolowane,
- sklepy, w których przy poprzednich wizytacjach stwierdzono niestosowanie się do zobowiązań związanych z etykietowaniem.

Tab. 5.2 przedstawia listę „kontrolną” czynności, które powinny zostać wykonane podczas wizytacji sklepu.

Szkolenie personelu przeprowadzającego inspekcję powinno obejmować:

- zapoznanie się z listą kontrolną: co i gdzie należy wypełnić,
- sposób przeprowadzania wizytacji: wprowadzenie, co należy powiedzieć i zrobić, czego nie należy mówić ani robić,
- wskazówki praktyczne, np. gdzie znaleźć tabliczkę z nazwą produktu.

Należy sprawdzić, czy wszystkie osoby wykonujące inspekcje mają te same informacje i instrukcje.

Tab. 5.2 Lista kontrolna do wizytacji punktu sprzedaży

Pozycja na liście kontrolnej	Uwagi
Punkty związane ze sklepem (wizytacją):	
• nazwa sklepu	Dane te mają na celu, między innymi, umożliwienie lokalizacji i identyfikacji sklepu dla dalszych kontaktów, w tym egzekucji prawnej, o ile okaże się niezbędna.
• adres itp.	
• data i godzina wizytacji	
• nazwisko osoby wizytującej	
Punkty związane z urządzeniami:	
• opis urządzenia (patrz dyrektywy i normy testowe EN)	Konieczne jest rozpoznanie, które urządzenia muszą być etykietowane. Wiele dyrektyw wykonawczych zwalnia pewne urządzenia z obowiązku etykietowania, np. kuchenki mikrofalowe nie podlegają etykietowaniu według dyrektywy dotyczącej tych urządzeń, ponieważ nie są objęte stosowną normą testową EN.
• urządzenie powinno być wystawione do sprzedaży; urządzenia przeznaczone do naprawy, używane oraz nie przeznaczone do sprzedaży (np. w magazynie) nie muszą posiadać etykiet.	
Punkty związane z etykietami:	
	Dyrektywy wykonawcze precyzyjnie określają wygląd etykiety. W praktyce składa się ona z nalepki tworzącej kolorowe tło oraz paska informacyjnego. Dzięki temu zmniejsza się koszty i upraszcza stosowanie etykiet: razem z urządzeniem pakowany jest tylko czarno-biały pasek informacyjny. Nalepka z kolorowymi paskami, która jest właściwa dla urządzenia, ale nie dla marki ani modelu, dostarczana jest sprzedawcy osobno.
	Należy jednak zwrócić uwagę, że zalecenia prawne odnoszą się do etykiety. Sprzedawca, który zamieścił tylko pasek informacyjny, nie stosuje się do tych zaleceń, ponieważ nie udostępnia kompletnej etykiety. Oznacza to, że dostawca musi zapewnić zarówno pasek informacyjny, jak i kolorową nalepkę.
• wygląd etykiety, np. czy zawiera kolorowe paski (za wyjątkiem czarno-biała kopia jest niedozwolona)	
• czy etykieta wskazuje właściwy rodzaj urządzenia, np. czy etykiety zmywarki nie umieszczono na pralce?	
• czy etykieta uwzględnia wszystkie dane, tj. czy umieszczono odpowiedni i kompletny pasek informacyjny? Pasek informacyjny zawiera numer modelu urządzenia, który powinien odpowiadać numerowi modelu na tabliczce z nazwą urządzenia.	
• czy etykieta jest umieszczona w poprawny sposób: w miejscu dobrze widocznym, zgodnie ze stosowną dyrektywą wykonawczą (patrz tab. 5.3).	
• czy na urządzeniu nie ma (innych) etykiet, które mogą wprowadzić w błąd kupującego.	

Tab. 5.3 Umieszczenie etykiety

Urządzenie	Umieszczenie etykiety	Źródło (artykuł)
ogólnie	Etykieta powinna znajdować się w miejscu dobrze widocznym, zgodnie z odnośną dyrektywą.	92/75, art. 4(a)
chłodziarki, zamrażarki i chłodziarko-zamrażarki	Etykieta powinna być umieszczona na zewnątrz przedniej lub górnej części urządzenia tak, by była wyraźnie widoczna i nie zasłonięta.	94/2, art. 2(4)
pralki		95/12, art. 2(2)
suszarki bębnowe		95/13, art. 2(2)
pralko-suszarki		96/60, art. 2(2)
zmywarki		97/17, art. 2(2)
urządzenia klimatyzujące		2002/31, art. 3(2)
lampy	Etykieta powinna być nadrukowana lub przyczepiona na zewnętrznej części opakowania lampy. Żadne inne elementy nadrukowane lub przyczepione do opakowania nie powinny zasłaniać etykiety.	98/11, art. 2(2)
piekarniki	Etykieta powinna być umieszczona na drzwiach urządzenia tak, by była widoczna i niezasłonięta. W przypadku pieców wielokomorowych, każda komora powinna mieć swoją własną etykietę, za wyjątkiem komory, której nie obejmują zharmonizowane normy wymienione w artykule 2.	2002/40, art. 3(2)

Krok 4.2. Wizytacja sklepów

Wybrane sklepy wizytowane są bez wcześniejszej zapowiedzi. Aby jednak inspekcja odniosła lepszy skutek, do krajowego stowarzyszenia sprzedawców i stowarzyszenia przemysłowców można wysłać list zawiadamiający, że w najbliższych miesiącach odbędzie się wizytacja kontrolująca etykiety energetyczne. List ten może także uprzedzić, że nie będą przyjmowane następujące wytłumaczenia braku etykiet na urządzeniach:

- sprzedawca nie otrzymał etykiet (paseków informacyjnych) od dostawcy (jest to mało prawdopodobne, ponieważ pasek informacyjny jest dołączany fabrycznie podczas pakowania),
- sprzedawca nie otrzymał nalepki z kolorowym tłem od dostawcy i dlatego zamieścił tylko pasek informacyjny,
- sprzedawca umieścił etykietę na boku lub w środku urządzenia w obawie, że wpłynęłaby ona negatywnie na wygląd urządzenia.

W odpowiednich przypadkach list taki może również zawierać informację, że zamieszczanie na urządzeniach etykiet energetycznych innych niż unijne nie jest już dozwolone (np. jeśli przez pewien okres

w danym kraju stosowano etykiety inne niż unijne).

Stopień wypełnienia wymogów związanych z etykietowaniem urządzeń jest oceniany za pomocą listy kontrolnej. Następnie sklep jest informowany o dalszych działaniach. Zależnie od procedury egzekucyjnej w prawie krajowym, działania wykonawcze, np. nałożenie kary, mogą być przeprowadzone podczas wizytacji, bądź po niej. Tutaj przyjmujemy, że działania egzekucyjne są podejmowane po wizytacji.

Krok 4.3. Dalsze działania

Wynik wizytacji zostaje poddany ocenie i podejmuje się decyzję, czy zastosować działania egzekucyjne. Charakter działań egzekucyjnych powinien być uzależniony od przepisów krajowych, ale musi także zapewniać wypełnienie zobowiązań przez dostawców i sprzedawców.

Skuteczność przyszłej weryfikacji jest większa, gdy do skontrolowanych sklepów wysyłane zostaną wyniki przeprowadzonej weryfikacji. Jeśli dany punkt sprzedaży należy do sieci handlowej, informację zwrotną można przesłać zarówno do sklepu, jak i siedziby głównej sieci. Dla prowadzących sklepy, które wypełniają wymogi unijne, oficjalna informa-

cja o potwierdzeniu ich spełniania będzie miała charakter nagrody. Ci, którzy nie w pełni stosują się do nałożonych zobowiązań, dowiedzą się, że muszą uzupełnić braki. W tym przypadku informacja zwrotna powinna zapowiadać kolejną wizytację w najbliższej przyszłości (bez podania konkretnego terminu).

Chociaż sprzedawca nie może winić dostawcy za niewłaściwe umieszczenie etykiety, efektem wizytacji może być poinformowanie dostawców o obowiązku terminowego dostarczania etykiet na prośbę sprzedawcy. Zwykle wyniki wizytacji sprzedawców i test weryfikacyjny mogą skłonić władze do porozumienia się w tej sprawie z towarzystwami przemysłowymi i sprzedawców detalicznych.

Wreszcie, wyniki mogą być przechowywane przez władze i wykorzystane przy następnej selekcji, np. aby uwzględnić w niej punkty sprzedaży nie spełniające wymogów w poprzednio przeprowadzonej inspekcji.

5.2.2 Krok 5: Kontrola katalogów sprzedaży wysyłkowej i zakupów internetowych

Sprawdzenie katalogów sprzedaży wysyłkowej oraz sprzedaży internetowej może przebiegać w ten sam sposób, co inspekcja sklepów, choć liczba kontrolowanych aspektów jest tu znacznie ograniczona. Dyrektywa ramowa ustala, że potencjalni nabywcy powinni móc zapoznać się z najważniejszymi informacjami etykiety przed dokonaniem zakupu urządzenia. Informacje te obejmują klasę efektywności energetycznej i (jeśli dotyczy) klasę innych parametrów urządzenia. Powinny one być dołączone do katalogu wysyłkowego (a nie tylko do opakowania dostarczanego nabywcy), a w przypadku sprzedaży internetowej informacja ta powinna być wyświetlana razem z charakterystyką produktu.

Specjalną pozycją związaną z kontrolą sprzedaży wysyłkowej, a w szczególności internetowej, jest wymóg podjęcia przez państwa członkowskie wszelkich środków mających zagwarantować, że wszyscy dostawcy i sprzedawcy wypełniają zobowią-

zania na obszarze, na którym działają. Władze powinny sprawdzać, czy ten warunek jest spełniony, np. czy strona internetowa reklamująca produkt zamieszcza istniejący adres pocztowy.

Koszt wizytacji sklepowych

Wizytacja sklepu jest, w porównaniu z testami weryfikacyjnymi, stosunkowo tanim sposobem weryfikacji. Główne koszty to opłacenie osób wizytujących. Aby koszty te obniżyć, można zatrudniać personel tymczasowy (np. studentów). Pracownicy powinni jednak mieć przynajmniej oficjalne pozwolenie na wejście do sklepu i zebranie niezbędnych informacji. Do sprawnego opracowania wyników inspekcji niezbędny jest dobry, działający program komputerowy.

5.2.3 Krok 6: Testy weryfikacyjne

Pomiary (testy) pracy urządzeń przeprowadza się, by sprawdzić zobowiązanie dostawcy związane z dokładnością informacji zamieszczonej na etykiecie (i ulotce). Artykuł 8 (2) dyrektywy ramowej stwierdza: „Państwa członkowskie uznają etykiety i ulotki za zgodne z ustaleniami dyrektywy ramowej i dyrektyw wykonawczych o ile nie znajdują dowodów na brak takiej zgodności.” Oznacza to, że głównym celem weryfikacji jest ocena niezgodności z wymogami. Każdy produkt, dla którego nie można stwierdzić niezgodności, uznaje się za zgodny z normą. Niezgodność z normą musi zatem być wykazana za pomocą reguł formalnych.

Poza testami weryfikacyjnymi przeprowadzanymi przez rządy, CECED (Europejskie stowarzyszenie producentów AGD) ustanowiło procedurę weryfikacji dokładności danych przedstawianych na produktach przez jednego ze swoich członków („Dobrowolne zobowiązanie CECED do sporządzenia kodów operacyjnych służących kalibracji testu sprawdzającego informację na etykietach energetycznych”).

Tab. 5.4 ukazuje główne etapy testu weryfikacyjnego, które opisano szczegółowo poniżej.

Tab. 5.4 Etapy sprawdzianu weryfikacyjnego

Przygotowanie	• selekcja laboratorium
	• selekcja urządzeń
	• selekcja produktu
Przeprowadzenie testów	• kupno produktów
	• przygotowanie testu (np. plan obciążenia)
	• wykonanie testów i przekazanie informacji zwrotnej dostawcom
Dalsze działania	• ocena wyników i wykorzystanie ich w razie postępowania prawnego
	• zachowanie wyników do następnej selekcji produktu
	• ogłoszenie wyników (anonimowo)

Krok 6.1 Przygotowanie

Weryfikacja wymaga zwykle obszernej współpracy między władzami a laboratorium przeprowadzającym testy. Stąd też wybór laboratorium jest pierwszym, istotnym etapem. W większości przypadków zawiera się z laboratorium wieloletnią umowę na przeprowadzanie testów różnych urządzeń. Zmiana instytucji testującej po każdej serii testów jest nieopłacalna zarówno dla władz, jak i dla samych laboratoriów. Opracowanie szczegółów testów weryfikacyjnych jest czasochłonne, ale przebiega sprawniej po kolejnych seriach testów. Co więcej, zawarcie umowy z laboratorium zazwyczaj przebiega według procedury zamówień publicznych, co również zabiera czas. Laboratorium powinno być niezależne i mieć duże doświadczenie w testowaniu urządzeń według wymaganych norm.

Nie wszystkie urządzenia (pralki, urządzenia chłodnicze, piekarniki itp.) są testowane w tym samym czasie, ani też w tym samym roku. Dlatego niezbędna jest selekcja. Wybór urządzenia może być uzależniony od wielu kryteriów, np.:

- średni stopień zgodności z normą w przeszłości,
- urządzenia, które otrzymały etykiety niedawno,
- urządzenia, dla których rozpoczęto realizację programu promocji lub dotacji.

Jak wspomniano wyżej, w praktyce przetestowanie wszystkich produktów (modeli) na rynku jest niewykonalne. Wybór produktu może zależeć od:

- wyników poprzednich testów,

- udziału poszczególnych produktów na rynku,
- klasy energetycznej produktów.

Krok 6.2. Przeprowadzanie testów

Testy muszą być wykonane według odpowiednich norm europejskich (EN). Normy te nie są (poza urządzeniami chłodniczymi) ujęte w dyrektywach wykonawczych, lecz w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich. Jest to uzasadnione tym, że stosowane normy testowe mogą być zmienione na drodze notatki opublikowanej w Dzienniku Urzędowym, a nie poprzez zmianę dyrektywy, co wymaga dużo bardziej skomplikowanej procedury. Tabela poniżej ukazuje odpowiednie normy testowe (stan na październik 2004 r.). Dziennik Urzędowy powinien być konsultowany w celu ustalenia, która wersja normy jest obowiązująca. Zwykle będzie to wersja najnowsza. Ponadto, wymieniona w Dzienniku norma może odwoływać się do innych norm.

Normy nie są w 100% jednoznaczne, co w przeszłości wywoływało gorące spory między organizacjami konsumenckimi a producentami. Po udoskonaleniu norm testowych i przyjęciu „dobrej praktyki laboratoryjnej” (*Good Laboratory Practices*) niejednoznaczności znacznie zmalały. Aby zapobiec sporom, w przypadku pewnych produktów (np. chłodziarek lub zamrażarek) plan obciążenia, który będzie stosowany dla danego urządzenia (jak opisano w normie testowej) zaleca się wysłać do zaakceptowania dostawcy przed rozpoczęciem testu.

Co istotne, normy określają, ile testów należy przeprowadzić, oraz jak mają być inter-

pretowane wyniki (patrz na przykład sekcje „Tolerancja niezgodności i procedury kontrolne” w opisie niektórych norm), tj. w jakiej sytuacji można oficjalnie uznać, że dany produkt (model) jest niezgodny z normą.

Dla większości urzędzeń procedura kontrolna według normy przebiega następująco:

- przetestować 1 urządzenie; jeśli zmierzone zużycie energii ($E_{m,1}$) różni się więcej niż 15% od zadeklarowanego zużycia energii ($E_{\max,1} = E_{\text{zadeklarowane}} \times 1,15$): przetestować trzy kolejne urządzenia,
- jeśli średnia (arytmetyczna) trzech zmierzonych wartości zużycia energii ($E_{m,3}$) różni się o ponad 10% od zadeklarowanego zużycia energii ($E_{\max,3} = E_{\text{zadeklarowane}} \times 1,10$): produkt (model) nie spełnia normy.

Procedura kontrolna jest inna dla niektórych urzędzeń (np. źródła oświetlenia).

Aby wykazać brak zgodności z normą, muszą zostać wykonane cztery testy (a w przypadku domowych źródeł oświetlenia należy przebadać nawet 20 urzędzeń). Nie trzeba wspominać, że kupno i testowanie 4 urzędzeń, np. zestawów chłodziarko-zamrażarek, pociąga za sobą znaczne koszty. Z drugiej strony, brak zgodności z normą może mieć istotne konsekwencje dla producenta.

Na przykład, procedura weryfikacji stosowana w Danii równoważy koszty obu stron umożliwiając dostawcy zmianę etykiety, której niezgodność z normą wykazano w oparciu o ograniczoną ilość danych, ale bez negatywnych konsekwencji dla dostawcy.

Procedura w Danii składa się z trzech etapów:

1. Test jednego urządzenia,
2. Ocena dokumentacji technicznej,
3. Test kolejnych urzędzeń.

Krok 6.3. Dalsze działania

Podczas procedury przedstawionej w poprzednim kroku szczególny nacisk kładziony jest na kontakt z dostawcą. W wielu przypadkach, szczególnie w mniejszych krajach, może to być importer urządzenia, a nie jego wytwórca. Wtedy lepszym i skuteczniejszym rozwiązaniem jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu z producentem (oczywiście za zgodą zarówno importera jak i producenta). Ponadto, wyniki testów powinny być przekazane jako informacja zwrotna dostawcy, aby zaoszczędzić straty czasu i pieniędzy na procedury prawne dotyczące „nieistniejących” problemów.

Tab. 5.5 Odpowiednie normy testowe wykorzystywane w testach weryfikacyjnych

Urządzenie	Norma testowa	Numer referencyjny
ogólnie (poziom hałasu)	Dyrektywa Rady 86/594/EEC.	
chłodziarki, zamrażarki i chłodziarko-zamrażarki	Metody pomiaru zużycia energii elektrycznej oraz związane z tym charakterystyki domowych chłodziarek, sprzętu do przechowywania zamrożonej żywności, zamrażarek i ich kombinacji zasilanych z sieci elektrycznej	EN 153
pralki	Pralki domowe - metody pomiaru cech funkcjonalnych.	EN 60456
suszarki bębnowe	Suszarki bębnowe do użytku domowego - metody pomiaru cech funkcjonalnych.	EN 60423 (IEC 61121)
zmywarki	Elektryczne zmywarki do użytku domowego - metody testowe pomiaru cech funkcjonalnych.	EN 50242
oświetlenie domowe	Efektywność energetyczna źródeł światła dla celów użytku domowego - metody pomiaru.	EN 50285
urządzenia klimatyzacyjne	Klimatyzatory, ziębiarki cieczy i pompy ciepła ze sprężarkami o napędzie elektrycznym wykorzystywane do ogrzewania i oziębiania.	EN 14511
piekarniki	Piekarniki elektryczne do użytku domowego - metody pomiaru zużycia energii.	EN 50304

Kolejnym elementem tego etapu weryfikacji jest zachowanie wyników testu dla celów następnej selekcji produktu. Zalecane jest upowszechnienie wyników wśród odpowiednich władz innych krajów, co zapobiegnie duplikacji testów tego samego produktu i pozwoli wyodrębnić produkty „podejrzane” (które nie spełniły normy podczas testu).

Wreszcie, wyniki mogą być ogłoszone np. na publicznej stronie internetowej (co zwiększa efekt działania testów) lub w postaci raportu podsumowującego.

Powinien on być udostępniony także w języku angielskim, co umożliwi podzielenie się wynikami z innymi państwami członkowskimi.

Koszty

Koszty testów weryfikacyjnych są wysokie. Szacując średnią cenę testu urządzenia na około 500 €, koszt przebadania czterech urządzeń (co zwykle jest niezbędne do wykazania braku zgodności z normą) wynosi, łącznie z kosztami laboratoryjnymi, kilka tysięcy euro.

Współpraca między krajami i między producentami może obniżyć koszty lub, przy tych samych kosztach, pozwolić na zwiększenie liczby testowanych urządzeń. Taką współpracę nie jest jednak łatwo nawiązać z powodu różnych praktyk i planowania stosowanych w instytucjach różnych krajów.

5.3 Działania egzekucyjne

5.3.1 Działania egzekucyjne stosowane wobec dostawców i sprzedawców

Jeśli proces weryfikacji wykazał niezgodność urządzenia z normą lub niezastosowanie się sprzedawcy do normy (zgodnie z odpowiednią procedurą, jak opisano w poprzedniej sekcji), powinny zostać podjęte działania egzekucyjne. Może to odbywać się na wiele sposobów, różnych dla dostawców i dla sprzedawców detalicznych.

W przypadku braku zgodności produktu z normą (niewłaściwa informacja na etykiecie energetycznej lub wskaźnik efektywności energetycznej powyżej poziomu wyznaczonego przez normę minimalnej wydajności

energetycznej, jak w przypadku urządzeń chłodniczych), rząd może zastosować sankcje wobec dostawcy, posługując się środkami dopuszczanymi przez prawo krajowe. Typowe rozwiązania to:

- wyegzekwowanie zmiany etykiety,
- wycofanie urządzenia z rynku,
- nałożenie kary,
- inne środki, zależnie od krajowych przepisów prawnych.

W przypadku, gdy wymogów nie spełnia punkt sprzedaży (niewłaściwe etykietowanie urządzeń wystawianych na sprzedaż) rząd może zdecydować się na:

- wyegzekwowanie zastosowania właściwych etykiet,
- nałożenie kar,
- inne środki, zależnie od prawa krajowego.

5.3.2 Zniesienie etykiet i (lub) oznaczeń spoza Unii

Jeśli inspekcja punktu sprzedaży (badająca stosowanie się sprzedawcy do normy) wykáže obecność etykiet lub oznaczeń mogących wprowadzać kupującego w błąd (np. etykiet czy oznaczeń pozaunijnych), rząd zobowiązany jest wyegzekwować ich usunięcie. Może to być rzeczywistym problemem w niektórych nowo przyjętych państwach członkowskich, jeśli stosowano w nich przez pewien czas krajowe etykiety energetyczne i są one nadal dostępne dla sprzedawców. Dalsze kroki są podobne jak w przypadku innych działań egzekucyjnych stosowanych wobec sprzedawców detalicznych.

5.4 Jak i dlaczego? Doświadczenia, przeszkody i przykłady najlepszych praktyk

5.4.1 Dlaczego rządy i agencje mają podejmować dodatkowe wysiłki? Korzyści w skrócie!

Dobrze zaprojektowane i dobrze wprowadzone etykiety efektywności energetycznej oraz normy mają na celu zmniejszenie niepotrzebnego zużycia energii elektrycznej przez sprzęt biurowy oraz AGD, np. chłodziarki,

urządzenia klimatyzacyjne, podgrzewacze wody oraz sprzęt elektroniczny. Ograniczenie całkowitego spalania paliw nieodnawialnych ma liczne korzyści. Najważniejsze z nich to:

- ograniczenie inwestycji kapitałowej w infrastrukturę dostaw energetycznych,
- zwiększenie krajowej wydajności ekonomicznej poprzez obniżenie rachunków za energię,
- podwyższenie dobrobytu konsumenta,
- umocnienie konkurencyjnych rynków,
- wypełnienie zamierzeń związanych z zapobieganiem zmianom klimatycznym,
- ograniczenie zanieczyszczenia powietrza w miastach i regionach.

Wprowadzony system etykietowania jest koniecznym warunkiem wstępnym dla wzrostu efektywności energetycznej w sektorze urządzeń gospodarstwa domowego. Aby zapewnić jak najlepsze wykorzystanie tego potencjału, rządy powinny skoncentrować się na kilku kluczowych czynnikach.

- **Świadomość problemów energetycznych**
Etykieta energetyczna, jak stwierdzono w wielu badaniach, ma największy wpływ na dokonywane zakupy, jeśli konsument jest zainteresowany problemem zużycia energii przez urządzenia. Dlatego zaleca się krajom członkowskim przeprowadzenie kampanii dla konsumentów, która byłaby nakierowana na zwiększenie świadomości w zakresie zagadnień energetycznych.

- **Pełne zastosowanie się do wymogów i zgodność z normą w punkcie sprzedaży**
Efekt będzie wzmocniony, jeśli większość urządzeń w sklepie będzie miała prawidłowe etykiety. Uwydatnia to znaczenie egzekwowania etykietowania poprzez sprawdzanie zgodności z normą w punkcie sprzedaży.

- **Akceptacja i zaufanie do etykiet**

Dostawcy niestety podają czasem niewłaściwe informacje - np. dotyczące klasy efektywności, zużycia energii lub, w niektórych przypadkach, pojemności (urządzenia chłodnicze). Dlatego państwa członkowskie po-

winny podjąć środki, zgodnie z dyrektywą, które pozwolą sprawdzić rzetelność treści zawartej na etykiecie. Monitorowanie prawdziwości oświadczeń producentów jest trudniejsze i bardziej kosztowne w porównaniu z kontrolą sprzedawców; wymaga ono identyfikacji etykiet, które mogą być niedokładne, i niezależnych testów w celu zweryfikowania danych. Nieścisłości na etykietach mogą być wskazane tylko przez innych producentów albo niezależne laboratoria testujące - konsumenci nie mają możliwości zweryfikowania zamieszczonej informacji.

Należy zatem podjąć odpowiednie działania mające na celu ugruntowanie rzetelności informacji zamieszczonych na etykietach energetycznych i zapewnienie, że ich wiarygodność nie jest podważona.

Dalsze części tego rozdziału wymieniają przeszkody i przedstawiają przykłady dobrej praktyki w skutecznej implementacji i egzekwowaniu programu etykietowania.

5.4.2 Odpowiednia polityka informacyjna - znaczenie udziału interesariuszy

Implementacja będzie dużo bardziej skuteczna, jeśli działania nakierowane na szerszy odbiór publiczny będą popierane przez różnych interesariuszy i pośredników.

Najistotniejszymi pośrednikami są:

- organizacje konsumenckie,
- (regionalne) agencje energetyczne,
- (nowe) sieci.

Główne grupy docelowe dla działań promocyjnych to:

- nabywcy urządzeń,
- przedsiębiorstwa usługowe,
- doradcy z zakresu energetyki,
- ogół społeczeństwa,
- sprzedawcy detaliczni,
- uczniowie szkół,
- nauczyciele,
- media.

Zalecenia dotyczące udziału pośredników są następujące:

- W większości, jeśli nie we wszystkich interwencjach pośrednicy biorą udział w pewnych aspektach procesu implemen-

tacji. Ze względu na zapewnienie pełnej implementacji i pozytywnych rezultatów ważne jest, by zwrócić na to uwagę na odpowiednio wczesnym etapie.

- Należy znaleźć i zatrudnić osoby najbardziej umotywowane w funkcji pośredników przeprowadzających interwencję. Osoby takie będą działały na rzecz implementacji z większym entuzjazmem, a ponadto będą przykładem dla rynku docelowego. Słaba motywacja zwykle skutkuje niewielkim zaangażowaniem.
- Należy zidentyfikować podobne działania na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Następnie stworzyć powiązania między tymi poziomami, aby umożliwić ciągłą wymianę i wsparcie. Będzie to wymagało sprawnej organizacji i środków na jej podtrzymanie, dzięki temu można jednak uniknąć dublowania i czerpać korzyści ze wspólnych działań.
- Trzeba także upewnić się, że pośrednicy są naprawdę przekonani co do korzyści płynących z proponowanej interwencji, zanim te argumenty zostaną użyte do przekonania rynku.
- Powinno się zdobyć zaufanie u pośredników. Można to osiągnąć przez wczesne i autentyczne zaangażowanie.
- Także pośrednicy powinni być postrzegani jako bardzo wiarygodni przez grupę docelową. Wiarygodność jest funkcją zaufania i postrzeganej bezstronności.
- Należy zidentyfikować i zająć się konfliktami interesów między proponowaną interwencją a pośrednikami zaangażowanymi w jej wprowadzenie. Na przykład przedsiębiorstwo usługowe może być bardziej zainteresowane zmniejszeniem obciążenia pracą niż całkowitą redukcją zużycia energii. Organizacja, którą nie stać na pokrycie zapotrzebowania energetycznego może być nastawiona na zwiększoną pomoc finansową na opłacenie rachunków za energię niż na obniżenie tych rachunków.
- Niezwykle ważne jest ułatwienie pracy pośredników. Oznacza to: niewygórowane wymagania poświęcenia czasu oraz

energii, udostępnianie pośrednikom niezbędnych narzędzi i wiedzy, potraktowanie również ich jako grupę docelową, która ma zmienić podejście do zagadnień energetycznych, co wymaga przyjrzenia się ich obawom, barierom, priorytetom itp., dostarczenie im informacji zwrotnej i motywacji podczas etapu implementacji, aby nagrodzić pozytywny wysiłek i umożliwić im monitorowanie postępu.

- Należy podjąć próbę połączenia tradycyjnych metod z podejściem stosującym sieć współpracy - czyli próbę stworzenia struktur umożliwiających osobom pracującym w projekcie wzajemne porozumiewanie się i wspieranie. Odnosi się to zarówno do pośredników, jak i do samych grup docelowych: pośrednicy wymagają wsparcia tak samo jak każda inna grupa docelowa, a sieci współpracy mogą takie wsparcie zapewnić.

5.4.3 Zgodność z normą – doświadczenia i liczby

Istotnym zagadnieniem jest udział konsumentów, którzy faktycznie zmieniają swoje zachowania konsumenckie na skutek etykiet. Jedynie poprzez zmianę schematów zachowań podczas nabywania towarów konsumenci mogą unaocznic, że strategia etykietowania energetycznego działa i że oszczędzana jest energia. Związek między etykietą a rzeczywistym zachowaniem konsumenckim zależy od złożonego oddziaływania między następującymi kwestiami:

- liczbą urządzeń wyposażonych w prawidłowe etykiety,
- zrozumieniem informacji zawartych na etykiecie przez konsumenta,
- zainteresowaniem konsumenta poziomem poboru energii przez urządzenie,
- dbałością konsumenta o środowisko,
- zaufaniem dla informacji zawartej na etykiecie energetycznej.

Jeżeli etykiety są obecne na urządzeniach wystawianych w sklepie, klienci zauważają je i potrafią je sobie później przypomnieć.

Większość z nich wydaje się nie mieć żadnych trudności w zrozumieniu i interpretacji głównej informacji etykiety. Poziom zgodności z normą w sklepach jest czynnikiem niezwykle istotnym. Stwierdzono silną korelację między udziałem urządzeń w sklepach, które zostały prawidłowo wyetykietowane a tym, jak dobrze klienci zapamiętali etykietę. Sama obecność etykiet wydaje się silniejszym czynnikiem wpływającym na zapamiętywanie informacji, niż zainteresowanie zużyciem energii urządzeń.

Poziom zgodności z wymogami silnie wiąże się ze zdolnością konsumentów do zapamiętywania etykiety: im więcej urządzeń posiada etykietę, tym więcej osób potrafi ją sobie przypomnieć. To, czy etykieta faktycznie wpływa na wybór urządzeń, jest uzależnione przede wszystkim od poglądów na temat zużycia energii; te z kolei różnią się w różnych krajach. Generalnie istnieje korelacja między proporcją urządzeń, które są etykietowane w sklepach, a udziałem klientów twierdzących, że etykieta miała wpływ na ich zakup. Podkreśla to znaczenie wprowadzenia programu etykietowania.

Testy w sklepach w Danii w 2004 r.

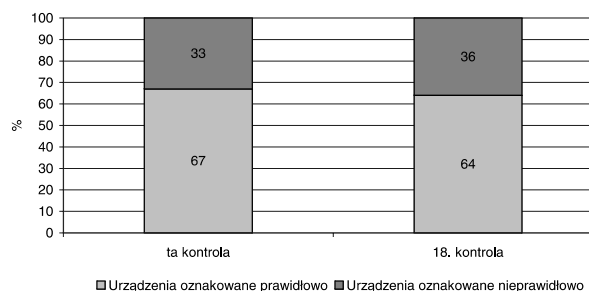
Za pomocą ankiety skontrolowano 83 sklepy, w których etykiety energetyczne były obecne na 4863 urządzeniach. Etykieta energetyczna była uznawana za poprawną, jeśli była wyraźnie widoczna na urządzeniu. Jeśli, dla przykładu, znajdowała się ona w środku lub urządzenie miało nalepiony tylko pasek informacyjny, etykietę uznawano za niewłaściwą.

Spośród przebadanych produktów 3255 miało prawidłowe etykiety, co odpowiada 67%. Dla porównania, w 18. serii testowej, w której przebadano 3631 urządzeń, w poprawne etykiety wyposażone było 2325 egzemplarzy (64%).

W 20 ze skontrolowanych sklepów etykietowanie było w ponad 90% poprawne, natomiast w 63 było poprawne w mniej niż 90%. Duński program etykietowania energetycznego podejmuje działania egzekucyjne w punktach sprzedaży, w których poprawność etykietowania jest niższa niż 90%.

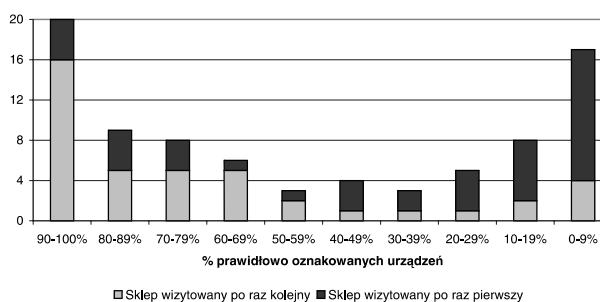
Ankieta objęła 41 sklepów, które wizytowano po raz pierwszy oraz 42 sklepy, które wizytowano już wcześniej. Poniższa tabela ukazuje podsumowanie wyników kontroli, z podziałem na sklepy wizytowane po raz pierwszy oraz wizytowane po raz kolejny.

Rys. 5.1 Udział urządzeń prawidłowo i nieprawidłowo oznaczonych etykietą podczas kontroli przeprowadzonej w 2004 r. oraz kilka lat wcześniej (18. kontrola)

Źródło: Danish Energy Authority (2005)

Rys. 5.2 Udział prawidłowo oznakowanych urządzeń z różnicowaniem na punkty sprzedaży wizytowane po raz pierwszy i wizytowane po raz kolejny

Źródło: Danish Energy Authority (2005)

Jak można odczytać z wykresu, najlepsze wyniki zanotowano dla sklepów wizytowanych po raz kolejny. W 16 sklepach stwierdzono ponad 90% poprawność etykietowania, co stanowi 38% wszystkich sklepów. Wśród punktów sprzedaży wizytowanych po raz pierwszy etykietowanie osiągnęło ponad 90% poprawność w 4 sklepach, co odpowiada 10% ogółu sklepów. Wynik ten potwierdza prawidłowości stwierdzone podczas poprzednich kontroli, które również wykazały, że uprzednio kontrolowane sklepy mają średnio więcej właściwie oznakowanych etykietami produktów.

Działania egzekucyjne podjęto w przypadku 63 sklepów, z których 37 nie wizytowano

wcześniej. Spośród tych ostatnich 6 stanowiły punkty sprzedaży sprzętu AGD, natomiast na pozostałe 31 składały się sklepy z wyposażeniem kuchni, artykułami dla majsterkowiczów, punkty sprzedaży drewna oraz inne rodzaje sklepów, które w swojej głównej ofercie nie mają urządzeń AGD.

5.4.4 Testowanie urządzeń - doświadczenia dotyczące odchyień od parametrów podanych przez producenta

Odkąd zaproponowano stworzenie systemu etykietowania, niezbędne stało się potwierdzenie dokładności danych laboratoryjnych otrzymanych przez producentów z rzeczywistymi osiągnięciami urządzeń. Organizacje konsumenckie regularnie kontrolują i sprawdzają, czy zużycie energii mierzone w testach odbiega od wartości podawanych przez wytwórców.

W celu ilościowej oceny tego problemu, *EU SAVE Project Cool Label* zlecił systematyczne powtarzanie pomiarów otrzymanych w testach wykonywanych dla grupy organizacji konsumenckich. Dane laboratoryjne zebrane między 1994 r. a 1997 r. dostarczyły źródła spójnych i niezależnych informacji o produkcie. Wnioski wypływające z tych danych podano już do wiadomości publicznej. Dane pochodzą z raportów badawczych

sporządzonych w Ośrodku Testów i Badań Stowarzyszenia Konsumentów (*Consumers' Association Research and Testing Centre*) w Wielkiej Brytanii.

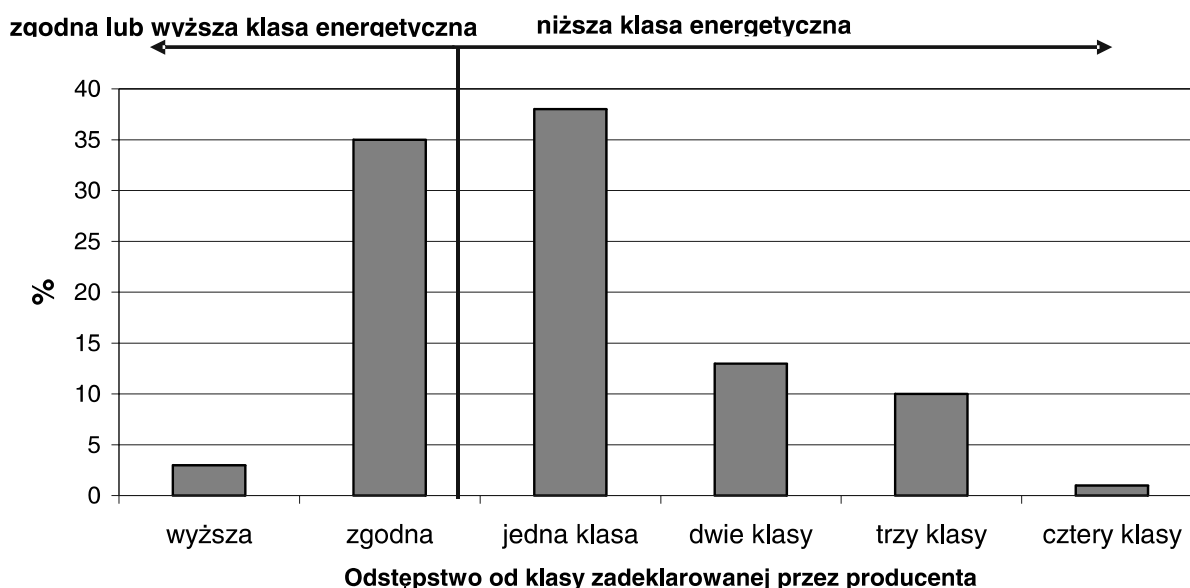
W testach zebrano ogółem dane dotyczące 397 modeli. Modele poddane testom przez organizacje konsumenckie są zwykle wybierane w sposób losowy w sklepach, ponieważ dąży się do tego, by testować egzemplarze, które kupują konsumenci. W niektórych przypadkach testowano jednak również drugą serię urządzeń. Tę drugą próbę przebadano, ponieważ urządzenia z pierwszej próby przekroczyły deklarowane przez producenta zużycie energii o ponad 15%.

Wyniki

Wyniki badania przeprowadzonego w latach 90-tych były z paru względów zaskakujące. Tylko w 21% przypadków wartości uzyskane przez CARTC nie różniły się od wartości deklarowanych przez wytwórców o więcej niż 5%. W 41% przypadków wartości otrzymane w testach odbiegały o ponad 15% od tych podanych przez producentów.

Ponadto, tylko w 15% przypadków wyniki otrzymane przez CARTC okazały się lepsze, niż osiągi podawane przez wytwórców, a dla 85% urządzeń zanotowano parametry gorsze.

Rys. 5.3 Zmiany klas efektywności energetycznej wynikające z pomiaru rzeczywistego zużycia energii

Źródło: J. Winward, P. Schiellerup, B. Boardman; Uniwersytet Oksfordzki (1998)

W stosunkowo niewielkiej liczbie przypadków, w których wyniki wykazały lepszą niż zadeklarowana przez producenta charakterystykę urządzeń, różnice były niewielkie i rzadko wystarczająco wysokie, by możliwe było podwyższenie klasy efektywności energetycznej urządzenia. Różnice po drugiej stronie rozkładu były znacznie większe i stwierdzono dużą liczbę przypadków wysoce odbiegających od zadeklarowanych różnic: 22% wszystkich urządzeń w badanej próbie miało faktyczne zużycie energii o ponad 25% wyższe niż wartość podana przez wytwórcę.

Po przeanalizowaniu danych energetycznych uzyskanych przez CARTC oraz pojemności urządzeń deklarowanych przez ich producentów okazało się, że bardzo niewielka część (ok. 3%) urządzeń kwalifikowała się do wyższej klasy niż poprzednio; 36% pozostało w tej samej klasie, choć w tej grupie znalazły się urządzenia klasy G, które nie mogą spaść do niższej klasy. Stosunkowo duża proporcja (61%) urządzeń zmieniła klasę, a prawie jedna czwarta produktów odpadła (ok. 11% całej próby).

Należy podkreślić, że dane uzyskane w badaniu odnoszą się do okresu 1994-1997, kiedy przepisy dotyczące etykietowania energetycznego były nowością także w starych państwach członkowskich UE. Raport ten zamieszczono w tej publikacji, aby uwypuklić potencjalne problemy z deklarowanymi i rzeczywistymi parametrami efektywności energetycznej urządzeń AGD. Dalsze badania ukazują jednak, że zazwyczaj na dobrze przebadanym rynku deklaracje osiągnięć energetycznych produktu pokrywają się z wartościami otrzymanymi podczas pomiarów, chociaż wytwórcy wykorzystują dopuszczalną tolerancję różnicy (zwykle 15%) między wartościami podanymi a faktycznymi.

Z kolei testy urządzeń wykonane przez *Danish Energy Authority* w 2004 r. dostarczają wyraźnie bardziej pozytywnych wyników. Tylko jedna na 12 chłodziarek i zamrażarek o klasie A⁺ i A⁺⁺ osiągnęła wyniki odbiegające od danych producenta. Dla przykładu, testy pralek potwierdziły fabrycz-

ne dane o ich parametrach energetycznych, ale różnica parametrów prania wynosiła więcej niż 50%.

5.4.5 Procedura testu weryfikacyjnego

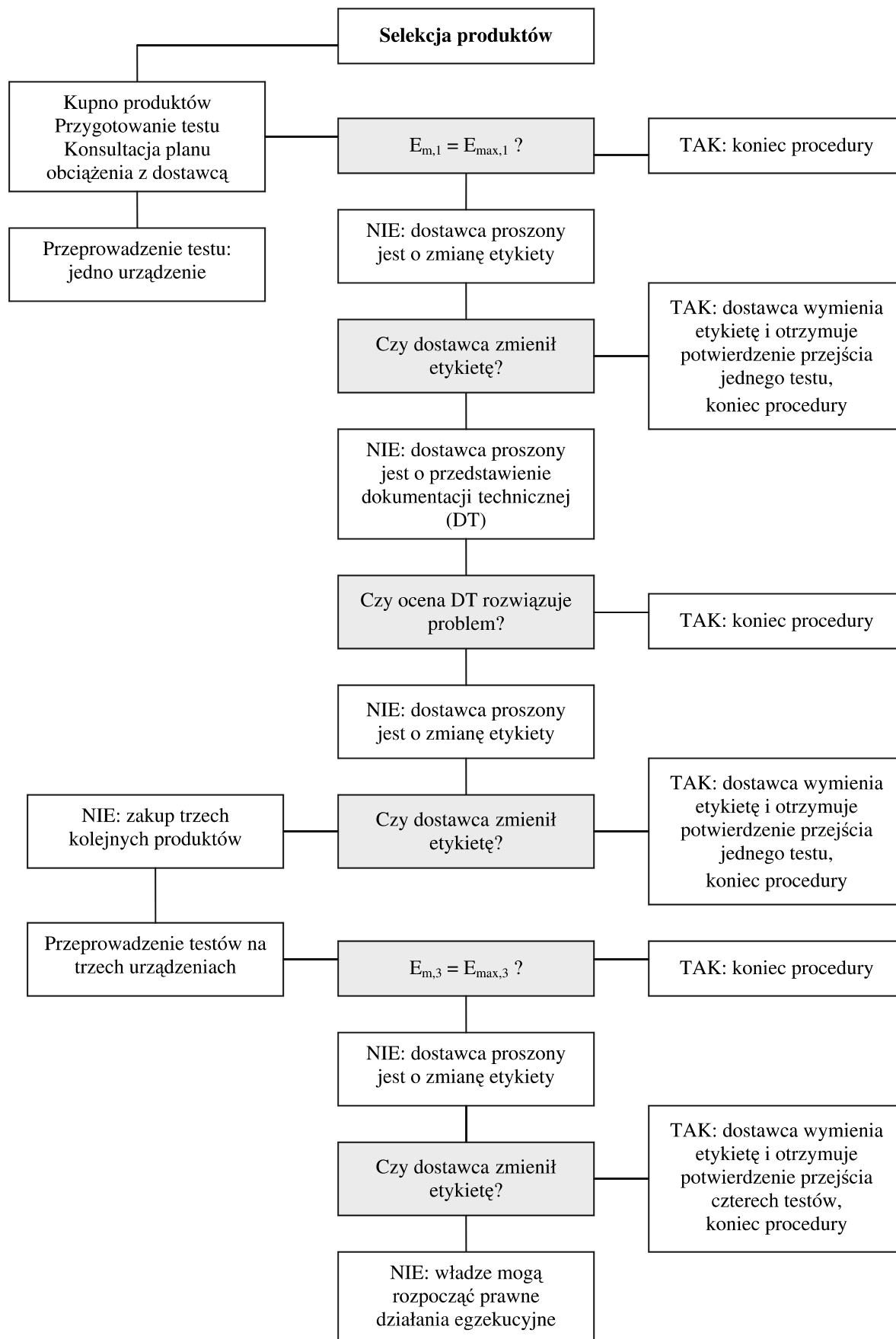
Jako przykład posłuży duńska procedura testu weryfikacyjnego. Schemat „Algorytm procedury testu weryfikacyjnego” ilustruje najważniejsze etapy formalnej procedury testowania urządzeń. Podobny schemat postępowania może być wykorzystany w dowolnym innym kraju europejskim, który planuje wprowadzenie przepisów dotyczących etykietowania.

5.4.6 Klasy A, A⁺ oraz super A

Ponieważ wielu wytwórców zwykle promuje produkty z najwyższej półki, każdy sposób wyróżnienia urządzenia będzie dla nich bardzo pożądany. Dość często zdarza się, że dostawcy używają oznaczeń takich jak „Super A” lub „A super plus”, czy też „A⁺⁺⁺” dla urządzeń innych niż chłodziarki, pomimo braku danych empirycznych wskazujących na takie parametry. Aby uchronić konsumentów przed mylącym efektem takiej praktyki, rządowi zaleca się eliminowanie ich na wczesnym etapie.

W roku 2002 europejscy producenci zażądali wprowadzenia nowej kategorii, A⁺, dla pralek domowych, jednak prośba ta została od razu odrzucona przez Regulacyjny Komitet Etykietowania Energetycznego UE i Komisję Europejską, między innymi ponieważ zastosowanie „A⁺⁺⁺” w przypadku chłodziarek traktowano jako środek przejściowy na drodze do bardziej ogólnej rewizji istniejącego systemu etykietowania.

Procedura testu weryfikacyjnego:

6 Proces podejmowania decyzji w UE

6.1 Przegląd

W zakresie polityki UE priorytetowym obszarem zainteresowania krajów Europy Środkowej i Wschodniej jest dorobek prawny Unii. Główna część tego rozdziału poświęcona jest zatem procesowi tworzenia strategii poprzez opracowanie i akceptację nowej legislacji w dziedzinie efektywności energetycznej urządzeń gospodarstwa domowego. Najważniejszą rolę na tym polu odgrywają Komisja Europejska (Komisja), Parlament Europejski (PE) oraz Rada Unii Europejskiej (Rada).

Punktem wyjścia dla stworzenia wniosku legislacyjnego jest decyzja instytucji europejskich mówiąca, że na danym obszarze niezbędne jest podjęcie działania przez UE. Na tym wczesnym etapie kluczową instytucją jest Komisja, ponieważ ma ona prawo inicjować tworzenie nowego prawodawstwa i jest odpowiedzialna za sporządzanie projektów wniosków legislacyjnych. Nie ma formalnych zasad tworzenia takich projektów. Niemniej jednak, w przypadku dorobku prawnego dotyczącego efektywności energetycznej urządzeń gospodarstwa domowego, istnieje pewna powszechnie przyjęta praktyka. Czas potrzebny do opracowania nowej strategii (od stworzenia projektu do przyjęcia ostatecznej wersji) może być bardzo zróżnicowany. Do opracowania obecnie stosowanych strategii potrzebne było 3-6 lat, a do momentu zakończenia procesu implementacji krajowej upływało kolejne 2-3 lata.

Pierwszym etapem jest zwykle analiza sytuacji na rynku danego urządzenia w Unii, możliwości technicznych ulepszenia efektywności energetycznej oraz innych istotnych zagadnień. Takie analizy są najczęściej sporządzane przez konsorcja agencji i firmy konsultingowe, i w przeszłości finansowane były ze środków programu SAVE (obecnie Inteligentna Energia – Europa). W wykonanie tej analizy mogą być zaangażowani interesariusze (głównie ci związani z przemysłem). Ten etap może trwać od roku do trzech lat; dłużej, gdy potrzebne jest wyzna-

czenie (nowej lub uaktualnionej) normy testowej.

Drugim etapem są wstępne konsultacje: przygotowanie pierwszego projektu legislacyjnego wykonywane jest przez Komisję, która przed sporządzeniem pierwszego wniosku legislacyjnego konsultuje projekt ze stosownymi organami, prosi o komentarz państwa członkowskie UE i przedstawicieli sektora przemysłowego, a czasem również inne grupy, takie jak organizacje konsumenckie i organizacje opracowujące normy testowe. Konsultacje te zwykle zajmują do roku. Jeśli jest to konieczne, Komisja może upoważnić CEN i CENELEC do opracowania nowej normy testowej, bądź przyjęcia już istniejącej.

Analizy rynkowe i konsultacje dają możliwość poczynienia wkładu w projektowanie prawa europejskiego na bardzo wczesnym etapie pracy nad nową strategią. Ich wyniki mogą poskutkować zaproszeniem towarzystw przemysłowych do dyskusji nad umową negocjowaną, będącą alternatywą dla wprowadzenia dodatkowych przepisów. Dlatego niezwykle ważne jest, by wiedzieć czy i kiedy Komisja Europejska zamierza podjąć otwartą konsultację z zainteresowanymi organami.

Ostatnim krokiem na etapie rozwoju dorobku prawnego UE jest przygotowanie końcowej wersji projektu legislacyjnego: za opracowanie projektu prawodawstwa i przejście z nim przez proces tworzenia strategii są odpowiedzialni urzędnicy w DG TREN. Dysponują oni obszerną informacją na temat tworzonego prawa. Wczesny kontakt z urzędnikami odpowiedzialnymi za ten proces daje możliwość zgłoszenia interesów i obaw zanim ukaże się wersja robocza wniosku.

W czasie procedury przedstawionej w poprzednim etapie zwraca się szczególną uwagę na kontakt z dostawcą. W wielu przypadkach, szczególnie w mniejszych krajach, może być to importer urządzenia, a nie jego wytwórca. Wtedy korzystniejsze może być nawiązanie bezpośredniego kontaktu z producentem (oczywiście za zgodą importera

oraz producenta). Na etapie pracy nad projektem wniosku urzędnicy Komisji wspomagani są przez komitety doradcze, wśród których wyróżnia się zwykle:

(1) *Komitety eksperckie*: w skład komitetów eksperckich wchodzi urzędnicy państwowi i specjaliści. Są oni nominowani przez rządy krajowe. W przypadku efektywności energetycznej urzędzeń jest to Komitet Regulacyjny ds. Etykietowania Energetycznego (*Energy Labelling Regulatory Committee*, ELRC), zespół o ustalonym składzie, który zbiera się co 3-6 miesięcy. Konsultacja Komisji z krajowymi specjalistami zebranymi w ELRC jest obowiązkowa. Komitet ekspercki może uczulić Komisję na możliwe reakcje rządów krajowych na wniosek i stąd także na wszelkie możliwe problemy, które mogą powstać na późniejszym etapie opracowywania strategii, jeśli niektóre opinie nie zostaną uwzględnione.

(2) *Komitety doradcze*: W skład tych komitetów wchodzi przedstawiciele interesów grupowych. Są one tworzone i finansowane bezpośrednio przez Komisję, bez zwracania się do rządów krajowych. Nad procesem tworzenia projektu legislacyjnego sprawują pieczę urzędnicy z DG TREN. Projekty są następnie przesyłane do biura Komisarza głównego i muszą uzyskać jego aprobatę zanim zostaną oficjalnie przyjęte przez wszystkich Komisarzy podczas cotygodniowych spotkań. Teksty wniosków Komisji są publikowane w postaci dokumentów COM. Można je znaleźć w prawnej bazie danych UE, EUR-lex (www.europa.eu.int/eur-lex).

W praktyce wszystkie ważniejsze decyzje dotyczące projektów legislacyjnych są podejmowane na etapie przygotowania *acquis*. Często konsultuje się je z państwami członkowskimi i interesariuszami związanymi z przemysłem, a Komisja Europejska zapewnia sobie ich wsparcie przed sporządzeniem końcowego projektu legislacyjnego. Dyskusje dotyczące wstępnych wniosków legislacyjnych w odpowiednim Komitecie Ekspertów (zwykle ELRC) zajmują często ponad rok. Oficjalne przyjęcie przez Komisję trwa zwykle dwa do trzech miesięcy.

6.1.1 Podejmowanie decyzji o nowej strategii

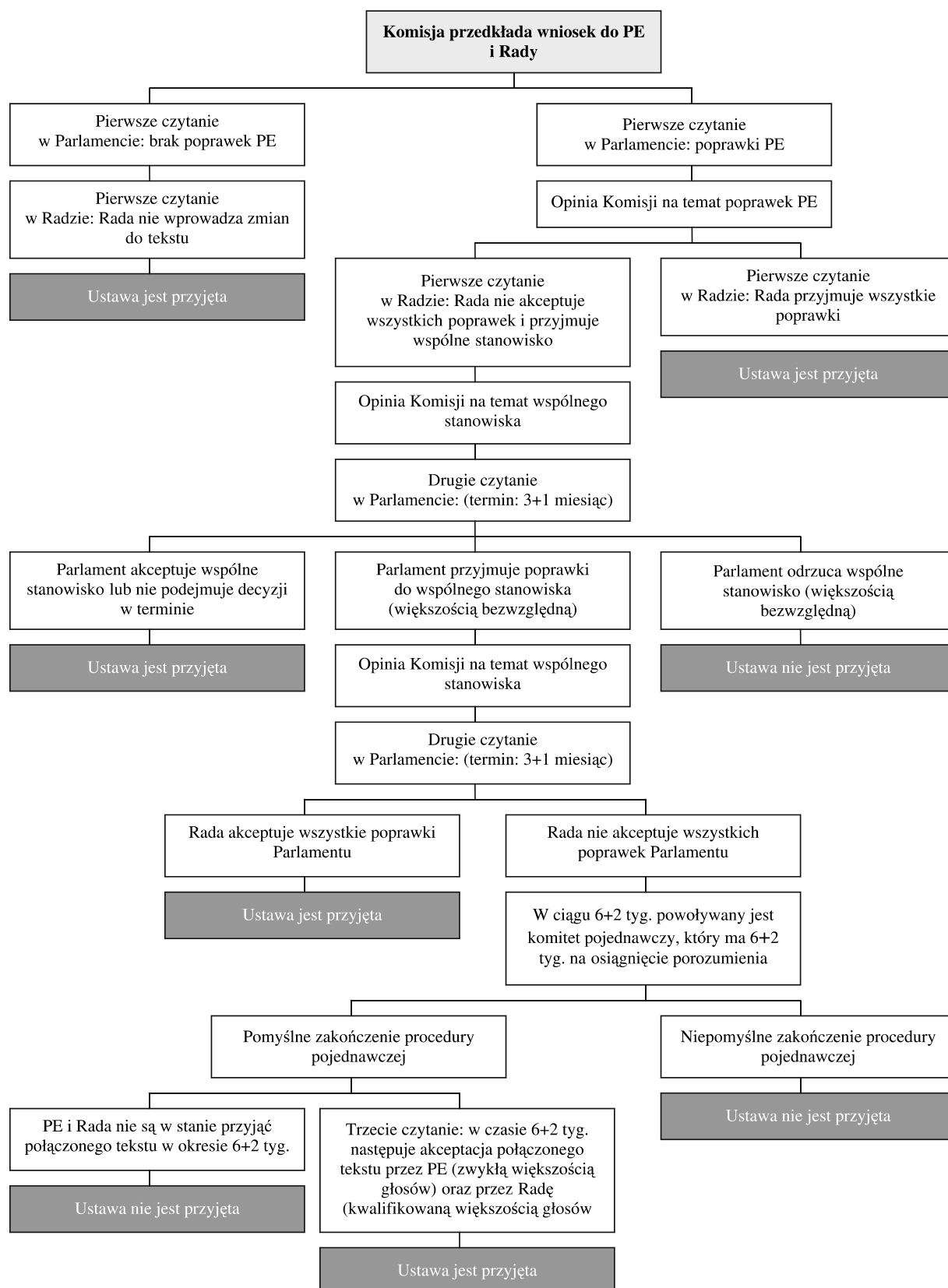
Kiedy Komisja przedłoży gotowy wniosek legislacyjny do organów odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji, rozpoczyna się oficjalny proces akceptacji. Główną procedurą legislacyjną jest współdecydowanie, najczęściej stosowany proces podejmowania decyzji w obrębie UE.

Po tym jak Komisja Europejska zaprezentuje projekt prawodawczy Radzie i Parlamentowi Europejskiemu, jest on poddawany dyskusji i głosowaniu w obu organach decyzyjnych. Przyjęcie nowego prawodawstwa wymaga jednomyślnej decyzji, dlatego jest ono przyjmowane tylko jeśli oba zgromadzenia są zgodne. W przeciwnym wypadku do dyrektywy wprowadzane są poprawki i cały proces zostaje powtórzony.

Dyrektywy wykonawcze dotyczące etykietowania wydajności energetycznej urzędzeń stanowią odrębny przypadek. Są one akceptowane na drodze uproszczonej procedury, a nie współdecyzji:

- Komisja przedstawia projekt dyrektywy Komitetowi Regulacyjnemu ds. Etykietowania Energetycznego, w skład którego wchodzi przedstawiciele państw członkowskich (zwykle są to urzędnicy z odpowiedniego ministerstwa lub agencji);
- Odbywa się dyskusja i oficjalne głosowanie nad projektem dyrektywy, każde państwo ma jednego przedstawiciela
  - jeśli za wnioskiem opowie się większość kwalifikowana, Komisja podejmuje decyzję o przyjęciu dyrektywy,
  - jeśli projekt nie uzyska poparcia większościowego, Komisja podejmuje decyzję o wycofaniu wniosku, bądź o poddaniu go dyskusji i oficjalnemu głosowaniu w Radzie.

Prawnych podstaw dla dyrektyw wykonawczych dostarcza dyrektywa ramowa (92/75/EC), której nowelizacja podlegałaby procedurze współdecydowania.

6.2 Uczestnictwo nowych państw członkowskich i krajów wstępujących w strategii efektywności energetycznej urzędzeń UE

W obliczu złożoności procesu tworzenia strategii unijnych i jego wpływu na państwo, dla krajów EŚW niezbędnym stało się przyjęcie odpowiednich środków umożliwiających sprawne porozumiewanie się z organami decyzyjnymi UE i tym samym uczestniczenie w tworzeniu polityki unijnej. Środki te odzwierciedlają różnice między krajami EŚW pod względem daty wejścia do Unii Europejskiej. Kraje wstępujące do UE dzielą się na

- 1) państwa należące do nowej 10-tki UE,
- 2) państwa, które dołączą do Unii w najbliższych latach, oraz
- 3) przyszłych kandydatów do wstąpienia do UE¹.

Patrząc wstecz, priorytetem dla krajów EŚW było przyjęcie unijnego porządku prawnego. Według ankiety przeprowadzonej w ramach „Programu wczesnego przyjęcia wymogów wydajności energetycznej CTI/IEA” w 2002 r., wszystkie kraje uczestniczące dysponowały ramowymi strategiami bądź programami dla celów transpozycji *acquis* do prawa krajowego. Ich doświadczenie na polu rozwoju strategii unijnych było jednak dość niewielkie. Sytuacja ta ulegnie zmianie. W wyniku rosnącego zaangażowania w proces tworzenia strategii unijnej, szczególnie ze strony krajów EŚW, które wstąpiły do Unii w 2004 r., zaistniała potrzeba przyjęcia nowych strategii, opartych na aktywnym podejściu w kształtowaniu rozwoju polityki UE.

6.3 Możliwości udziału krajów Europy Środkowej i Wschodniej w tworzeniu polityki UE dotyczącej efektywności energetycznej urzędzeń gospodarstwa domowego

Ogólnie rzecz biorąc, wszystkie kraje Europy Środkowej i Wschodniej mają prawo do uczestniczenia w tworzeniu projektu nowej

strategii. Mogą one brać udział w przygotowaniu wstępnych analiz i mają możliwość komentowania wstępnych projektów legislacyjnych. Co więcej, Komisja może zaprosić specjalistów ze wszystkich państw EŚW do pracy w Komitetach Doradczych, które są odpowiedzialne za sporządzenie ostatecznej wersji projektu. Państwa te mogą zatem starać się, by ich opinie zostały uwzględnione w decydującym momencie powstawania strategii unijnej.

Jeśli chodzi o stronę formalną procesu tworzenia strategii wydajności energetycznej urzędzeń, nowe państwa członkowskie w pełni uczestniczą we wszystkich aspektach tego procesu, w tym w głosowaniu. Państwa wstępujące do Unii mogą brać udział jako obserwatorzy, którzy nie mają jeszcze prawa do udziału w oficjalnym głosowaniu, ale mogą wyrazić swoje opinie i uwagi. Po przystąpieniu do Unii także od nich oczekuje się aktywnego uczestnictwa we wszystkich etapach oficjalnego procesu podejmowania decyzji.

Pełna partycypacja pociąga za sobą zaangażowanie administracji państwa członkowskiego (tj. obowiązkowe konsultacje z ELRC - komitetu ekspertów składającego się z państwowych urzędników rządowych lub wydelegowanych przedstawicieli), uczestnictwo w dyskusjach i głosowaniach Rady, jak i zaangażowanie na poziomie politycznym, czyli dyskusja i głosowanie w Parlamencie.

Kraje EŚW generalnie koncentrują się na sprawnym włączeniu administracji państwowej, ponieważ jest ona odpowiedzialna za implementację dorobku prawnego Wspólnoty na poziomie krajowym. Pod tym względem dla administracji krajowych szczególnie korzystna jest koordynacja pracy i wymiana doświadczeń z odpowiadającymi im instytucjami w innych państwach, które napotykają lub napotkały te same wyzwania. Mogą w tym skutecznie pośredniczyć krajowe agencje energetyczne, mające możliwość wykorzystania swoich nieoficjalnych sieci współpracy, takie jak CEECAP lub Grupy Robocze EnR ds. Etykietowania i Europy Środkowej i Wschodniej (*EnR Working Groups on Labelling and on Central and Eastern Europe*).

¹ Odnosi się to częściowo do państw członkowskich spoza UE, które należą do Europejskiej Strefy Ekonomicznej. Kraje te nie mają prawa do głosowania nad legislacją UE, ale mogą być konsultowane i mogą wyrazić opinię zanim Komisja podejmie decyzję.

7 ANEKS

Adresy ważnych stron internetowych:

- strona projektu CEECAP: <http://www.ceecap.org>
- prawodawstwo UE dotyczące efektywności energetycznej dla etykietowania i norm minimalnych:
http://europa.eu.int/comm/energy/demand/legislation/domestic_en.htm
<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l32004.htm>
- ekoprojektowanie produktów zużywających energię:
http://europa.eu.int/comm/energy/demand/legislation/eco_design_en.htm
- przegląd projektów programu „Inteligentna Energia dla Europy” skupiających się na oszczędnościach energetycznych:
http://europa.eu.int/comm/energy/intelligent/projects/save_en.htm
- Wspólny Program Etykietowania i Norm (*Collaborative Labelling and Standards Program*):
<http://www.clasponline.org>
- Międzynarodowa Agencja Energetyczna (*International Energy Agency*), strona o efektywności energetycznej:
<http://www.iea.org/Textbase/subjectqueries/index.asp> -> Energy Efficiency
- Europejska Sieć Energetyczna - Grupa Robocza Etykietowania i Ekoprojektowania (*European Energy Network Labelling and Ecodesign Working Group*):
<http://www.enr-network.org/labelling.htm>

Bibliografia:

Niniejszą publikację sporządzono w oparciu o dwa główne źródła:

- **Wytyczne programu CEECAP:** *Policy Design Verification & Enforcement and Market Introduction*, Klinckenberg Consultants, 2004. Autorzy i współautorzy: Frank Klinckenberg, Klinckenberg Consultants, Holandia, Martin Bella, Słowacka Agencja Energetyczna, Słowacja, Hans Paul Siderius i Antoinet Smits Siderius, SenterNovem, Holandia, oraz Emmanuel Bergasse, Międzynarodowa Agencja Energetyczna. Publikacja opracowana dzięki pomocy finansowej Ministerstwa Spraw Gospodarczych Holandii oraz Międzynarodowej Agencji Energetycznej.
- **CLASP:** *Energy-Efficiency Labels and Standards: A guidebook for Appliances, Equipment, and Lighting*, Wiel S., McMahon J.E., i wsp., CLASP, Wahsington DC, luty 2005. Publikacja opracowana z pomocą finansową Agencji Rozwoju Międzynarodowego Stanów Zjednoczonych oraz Fundacji Narodów Zjednoczonych. Pozostali sponsorzy to: Globalny Fundusz Ochrony Środowiska Programu Rozwoju Narodów Zjednoczonych (*United Nations Development Programme's Global Environment Facility*), Agencja Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych (*U.S. Environmental Protection Agency*), Międzynarodowe Stowarzyszenie Miedzi (*International Copper Association*), Australijskie Biuro ds. Efektu Ciepłarnianego (*Australian Greenhouse Office*), Departament Zasobów Naturalnych Kanady (*Natural Resources Canada*), oraz Departament Energetyki Stanów Zjednoczonych.

Pozostałe źródła:

- IEA: *Cool Appliances – Policy Strategies for Energy Efficient Homes*, Międzynarodowa Agencja Energetyczna / OECD, Paryż, 2003
- IEA: *Energy Labels and Standards*, International Energy Agency / OECD, Paryż, 2000
- University of Oxford: *Cool Labels – The first three years of the European Energy Label*, Energy & Environment Programme, Oxford, 1998
- Schiellerup, 2001, *An examination of the effectiveness of the EU minimum standard on cold appliances: the British case*, w: materiały pokonferencyjne ECEEE 2001
- *Annual Report 2004 – Report on Energy Labelling Denmark's work on checking the energy labelling of household appliances and household lamps in Denmark*, Danish Energy Authority, 2005
- S.M. van der Sluis, 2001, *Cold Appliance European Ring Test*; w: *Energy Efficiency in Household Appliances and Lighting*, Springer, 2001